

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXV, Број 642
Субота, 18. април 1964. год.

ИЗПАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

СА ОБУКОМ СМО ГОТОВИ, ФЛАШЕ! СПРЕМНИ СМО ЗА ПОСЛЕДЊУ ПРОБУ НА ЗЕМЉИ! ЈЕСУ ЛИ РЕЗЕРВОРИ ПУНИ?

ДО ВРХА!

ДОБРО! ТРАЖИТЕ СЛОБОДАН ПРОСТОР ЗА УЗЛЕТАЊЕ!

СА СВИМ ЈЕ ДРУГИ ЧОВЕК КАД ЛЕТИ... ЗАР НЕ, ФЛАШЕ? МИРАН, СИГУРАН У СЕБЕ, СА СВИМ СТАЛОЖЕН!

ШТА!! УКЛОНИТЕ ТУ ЖЕНУ ОДАВАДЕ! ИЗБАЦИТЕ ЈЕ... ОНА МОРА ДА НАПУСТИ МОЈ БРОД!!

ДОКТОРЕ НОРТ! ОВАЈ АВИОН ПОЛАЗИ НА ПРОБНИ ЛЕТ! НЕ ЖЕЛИМ ЖЕНЕ У БРОДУ!

ЈА ОСТАЈЕМ!

КАО ВАЗДУХОПЛОВНИ ПСИХОЛОГ ЈА ИМАМ ПРАВО ДА КРЕНЕМ С ВАМА!

ВИ... ВИ ФЛАШЕ, СКЛОНИТЕ МИ ЈЕ СА ОЧИЈУ!

ОН ЈЕ ДОБАР ПИЛОТ, КАРИН! ЗАШТО ГА НЕ ПУСТИТЕ ДА ВРШИ СВОЈУ ДУЖНОСТ?

ВИДИТЕ КАКО ЈЕ ПЛАНУО! ЊЕМУ ЈЕ ПОТРЕБНА МОЈА ПОМОЋ И ОН МЕ ЗБОГ ТОГА МРЗИ!

ОВО ЈЕ ПРОБА НА ПИСТЕ... АЛИ, ДАКО СВЕ БУДЕ У РЕДУ...

УЗЛЕТЕМО!

ЗНАК ЗА 25. КИЛОМЕТАР! КОЛИКА НАМ ЈЕ БРЗИНА?

25 KM

103 ЧВОРА МАЈОРЕ! ЈЕДАН МОТОР У КВАРУ, ОСТАЛИХ 70 У РЕДУ!

ПОЛА ПИСТЕ! ВАЗДУШНА БРЗИНА 200 ЧВОРОВА! 8 ПРОЦЕНАТА ИЗНАД МИНИМУМА!

У РЕДУ! УЗЛЕЋЕМ!

ТЕМПЕРАТУРА МОТОРА И БРЗИНА ПРОВЕРЕНИ, МАЈОРЕ...

ЗНАМ... У РЕДУ СУ! АЛИ, ЗАШТО НЕЋЕ ДА ПОЛЕТИ?! САД ЋЕ КРАЈ ПИСТЕ!!

ЛЕВИ СТАЈНИ ТРАП ОДЛЕПИО СЕ ОД ЗЕМЉЕ!

ОЈАЖНО! УСПЕЛО ЈЕ! НАША БАРКА ЛЕТИ!

КРОЗ ВЕКОВЕ

Лов на вештице

Готово кроз читав средњи век налазимо на историјске податке о суђењима која су световне, а нарочито цркве не власти организоване против особа осумњичених да се баве црном магијом и да одржавају везе са ђаволом. Број жртава које је црква осудила као вештице и вешце прелази број погинулих у многим ратовима. Лов на тобожње вештице претворио се веома брзо у уносан посао јер су црква и инквизиција присвајали себи имовину невиних жртава.

Познати научник из 16. века Корнелијус Агрипа храбро је у својим књигама осуђивао злодела свештеника. На једном месту он каже:

„Веома често инквизитор физичку казну замењује новчаном што му ствара значајан извор прихода. Неки несрећници су обавезни да сваке године плаћају одређену казну; ако престану да доносе новац поново их вуку пред инквизицију... Када сам био у Италији, видео сам да је већина инквизитора у миланском војводству на тај начин дошла до великих свота новца узетих од угледних дама и сиромашних жена, доведених страхом до потпуног очајања“.

Поред свештеника, целата, стражара и црквених писара, извесну награду добијале су дрвосече које су секле дрва за ломачу и дрводеље које су подизале стражишта. У француским архивима 17. века сачувана је оваква признаница:

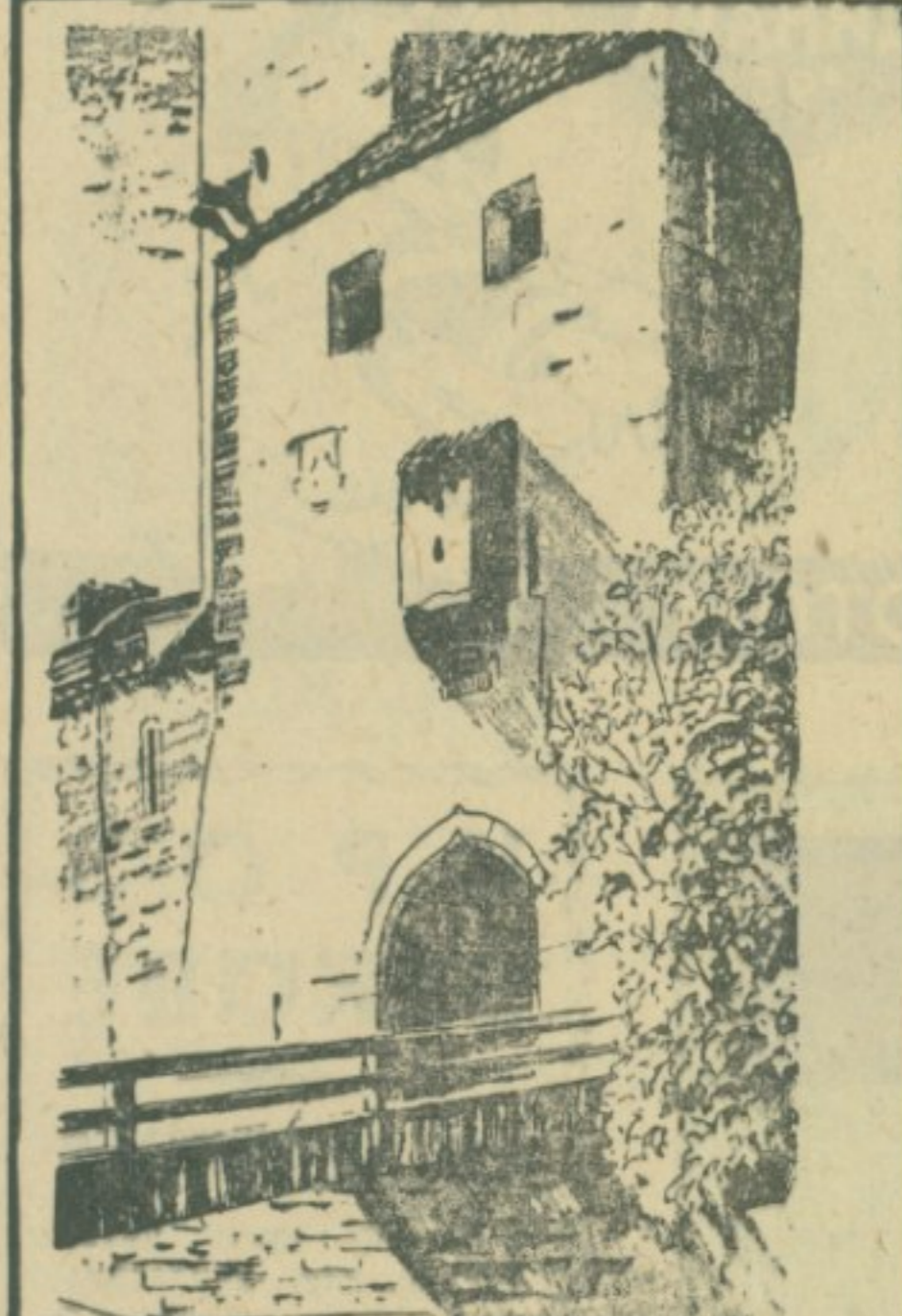
„Ја, доле потписани, потврђујем, да сам примио деветнаест ливара и шеснаест суа за дрва за огањ на коме су спалили господина Ирбена Грандеа, као и за стуб о који је био привезан и за остале цепенце које сам ја тамо оставио. Састављено у Лудену 26. августа 1634. године. Делар“.

Француски правник Анри Боге, који је живео на смени 16. и 17. века и био присталица гођења „вештица“ пише да су многи људи и жене били осуђени на догаву деце.

У ОВОМ БРОЈУ: Из наше прошлости. Вешти у слици и речи. Пловеће боце са извештајима. Херој звезданој авиона. Улице и играонице само за ђеца. У бури рађа: син шражи оца.

Ripley's

Веровали или не!

ЗАМАК У ОБЛИКУ ЉУДСКОГ ЛИЦА

НАЛАЗИ СЕ У БРУНЕКУ (ИТАЛИЈА) ЊЕГОВ ГРАДИТЕЉ ПОГРЕШНО ЈЕ РАЗУМЕО ЧАРУЈУЋИЧУ ДА ТО ТРЕБА ДА БУДЕ "ЗГРАДА С КАРАКТЕРОМ"

НА СРЕБРНОМ НОВЧИКУ

ИСКОВАНОМ У АНАМУ 1820. ГОДИНЕ НАЛАЗИ СЕ СТИХОВАНО ОБЕКАЊЕ ДА КЕ СЕ КРОЗ 1000 ГОДИНА ЊЕГОВО СРЕБРО ПРЕТВОРИТИ У ЗЛАТО

ЈЕДАН ЛЕОПАРД

У РУДРАПАГАЈУ (ИНДИЈА) ЗА 8 ГОДИНА УБИО ЈЕ 125 ОСОБА (9. ЈУН 1918 - 14 АПРИЛ 1926)

КЛЕОПАТРА

ПРЕ НО ШТО ЈЕ ИЗВРШИЛА САМО-УБИСТВО ПУСТИВШИ ДА ЈЕ УЈЕДЕ ОТРОВНА ЗМИЈА - ИСПРОБАЛА ЈЕ НА СВОЈИМ РОБОВИМА ШТОТИНЕ РАЗНИХ ОТРОВА

ПАС

"МОЗЕМ"

НЕ ПОЛАЗИ У ШЕТЊУ БЕЗ 2 БЕЛЕ БОЧНЕ СВЕТИЈАКЕ И ЦРВЕНЕ ЛАМПИЦЕ НА РЕПУ.

ПАС ЈЕ СВОЈИНА Ч. РЕТРЕЈА ИЗ ЛОНДОНА

МАРАМИЦА

КОЈОМ ЈЕ ДАНСКИ КРАЉ КРИСТИЈАН IV ПРЕВИО СВОЈЕ РАНЕ ПОСЛЕ ЈЕДНЕ БИТКЕ 1644. ГОДИНЕ ЈОШ НОСИ ТРАГОВЕ ЊЕГОВЕ КРВИ

У слици и речи

САСТАВ МЛЕКА - ПО ЖЕЉИ

На недавно одржаном конгресу Британског удружења ветеринара, директор националног научног института за млекарство професор Баскет изнео је да се састав крављег млека може „поручити“. Наиме, утврђено је да састав млека зависи од тога које ће се масна киселина образовати у крвном бирагу (првом делу желуца) приликом ферментације хране. Повећање количине сирћетне киселине повећава количину млека, али не утиче на његов састав. Међутим, сирћетна киселина комбинована с бутерном повећава количину масти у млеку. Пропионска киселина, пак, повећава проценат беланчевина и угљених хидрата у млеку.

„Укиселивши“ храну микроорганизми који изазивају различите врсте врења у крављем бирагу, могуће је при истој исхрани добити млеко различитог састава.

ЦВЕЋЕ У ПАКЕТИМА

Слање цвећа на веће раздаљине било је до сада готово немогуће. Јер, ниједна одсечена биљка не може да остане свежа неколико дана. Али, изгледа да су холандски цвећари пронашли начин да убрано цвеће очувају свеже и по неколико дана. Цвеће се стави у нарочите кутије које се обавију омотом од прозирне пластичне масе. Кад се кутија добро, готово херметички, затвори кроз омот се у кутију, инјекцијском иглом, убризга збијен ваздух са додатком кисеоника и доста водене паре. Затим се преко пакета стави још један омотач. На овај начин цвеће се може одржати свеже више дана, па се чак, може слати и поштом.

Најстарије дебатно друштво

У једној крчми лондонског ситија и сада се сваке суботе увече састаје једно удружење које се сматра најстаријим дебатним друштвом на свету јер постоји већ 209 година.

Удружење носи назив „древно друштво когера“, а познато је и као друштво мислилаца. Реч когери не постоји у енглеском речнику, а потиче од латинског „Цогито, ерго сум“ — „мислим, дакле постојим“, и преузета је у смислу мислиоци.

Друштво је 1755. године основао Данијел Мејн један трговац из ситија. Његови чланови су „унапређење слободе говора и штампе, одржавање лојалности према закону, права и захтева човечанства и упражњавање јавних и приватних врлина“. Кроз своју дугу историју друштво је имало многе истакнуте чланове, међу којима су били Оливер Голдсмит и Чарлс Дикенс. У

здању когера, како су чланови називали место својих састајака Чарлс Дикенс је први пут видео узор за свога мистера Пиквика.

Чувени политички агитатор и реформатор XVIII века Џон Вилкс био је један од првих председника Друштва који се назива још и „велики когер“. Он отвара заседање сваке суботе, стављајући једну јабуку испред себе на сто. Овај симбол, „јабука раздора“, узет из грчке легенде постао је амблем друштва и без јабуке на столу ниједан састајак не може да се одржи.

Стил дебате друштва је несумњиво јединствен. Док се у већини дебатних друштава подноси предлог који се затим подвргне гласању, когери започнују заседање говором који траје 40 минута. Говорник може да излаже о чему било али је важно да се то односи на текуће догађаје те недеље било у Британији

или у иностранству. Затим, после паузе од десет минута, за које се време поново напуне чаше и кригле, други члан држи говор 15 минута. Затим сваки члан може да говори по десет минута, уколико остане довољно времена.

Ово старо дебатно друштво састаје се у старој крчми „Код белог коња“ у улици Петер Лејн, сасвим близу Флит стрита, центра британске новинске делатности.

ПАЖЊА

Приликом 600-годишњице Јагелонског универзитета, директор пољског програма Радио-Чикага уручио је ректору Краковског универзитета фотокопије писама Марије Кири-Склодовске као и Тадеуша Кошћушког, поред афиша са концерата Игнаца Падеревског. Оригинали се налазе у Пољском музеју у Чикагу.

ЛЕК ОД ЗМИЈЕ

И змијски отров може да буде лековит. Серуми који се добијају од отрова змије често се употребљавају у модерној медицини. Још у старом Египту људи су знали за лековито дејство змијског отрова па су чак против извесних болести њихови лекари „преписивали“ змијски ујед. Змијама, употребљаваним за лечење, дава на је нарочито припремана храна да би њихов ујед био слабији а исто тако и деловање њиховог отрова.

ХЕМИЈА И ЦИНОВСКИ СУНЦОКРЕТ

Шведски научници су на вештачки начин изазвали да сунцокрет узрасте готово до циновских размера. Семе сунцокрета оставили су недељу дана поред радио активног изотопа цинка.

Биљке изникле из овог семена достигле су просечну висину од 320 сантиметара, док су контролне стабљике порасле око 130 сантиметара. Приликом ових опита сама биљка није претрпела никакве промене.

Овај занимљив опит извео је професор Линдфорфт, сарадник Нобеловог физичког института у Стокхолму.

АУТОМАТИЗОВАНИ МАГНЕТОФОН

У Јапану је недавно пуштен у продају магнетофон потпуно аутоматизован: ставља се у покрет на звук човечијег гласа, а зауставља кад се ућути.

ЕЛЕКТРОНСКО ОКО

У СССР је направљено електронско око које омогућава да се, за време хируршке интервенције, контролишу покрети пацијентовог срца.

ПРЕНОСНИ ПЕШАЧКИ МОСТ

У Британији се производе пешачки преносни и монтажни мостови за улице и друмове где је врло жив моторни саобраћај. Мост се подиже за свега око шест часова а саобраћај се прекида само дванаест минута. Висина над коловозом износи пет метара а ширина самог моста метар и по. Дужина његова зависи од ширине коловоза који треба премостити.

Иако мала - корисна

Једну од најмањих електричних лампи на свету начинило је једно немачко предузеће близу Хамбурга. Има само милиметар у пречнику а дугачка је 2,5 мм. Биће коришћена за електротехничку индустрију и у производњи ракете. Трајање ове лампе је неobiчно дуго.

Најстарији диносаурус

У једном руднику угља у близини Ипсвича, у Аустралији, на дубини од 210 метара откривени су досад најстарији трагови једног диносауруса. Џон Вудс, директор музеја аустралијске провинције Квинсленд, који је начи-

нио гипсане отиске трагова, сматра да је животиња која их је оставила живела пре двеста милиона година. Трагови стопала у глиненом шкриљцу дубоки су 4 сантиметра, а удаљени један од другог 90 сантиметара. Шала овог диносаурског гмизавца морала је бити дугачка 40 и широка 33 сантиметра.

»ПРЕТХОДНИЦЕ« ГАРАЖА

Милан Милосављевић, угоститељ, објавио је 1882. године да је узео под закуп реновираног хотела „Златну лађу“ на Сави. Поред осталог у огласу се нарочито истиче да уз хотел постоји „штала за коње и пространо дворште“ за запрете путника који долазе у Београд колима.

Будилник који игра

Једна француска часовничарска фирма пустила је у продају будилнике који играју. Кад један овакав будилник зазвони он почиње да скаче по ноћном сточићу и да уснулог „посипа“ мирисом или бурмутом. Ако се спавач и по ред свега тога не пробуди, будилник назад почиње да „трупће“ ногама што треба да представља шум туђих корака у спаваћој соби.

»КОРИДА« НА ФАРЕРСКИМ ОСТРВИМА

Нема земље на свету где би лов на китове и делфине играо толико важну улогу као на Фарерским острвима. Месо белогрлог делфина, који личи на правог малог кита, основна је животна намирница становника ових острва.

Белогрли делфин обитава у северном Атлантику, обично се креће у огромним јатима од 100 до 1000 животиња, а у водама Фарерских острва најчешће се појављује од јула до септембра.

Кад се пронесе вест да се појавило јато делфина, сви власници обичних барки на весла као и моторних чамаца опколе јато и гоне га према најближем заливу. Затворивши излаз из залива, Фарерци рањавају најближе делфине у-

дарцима ручних харпуна. Рањене животиње хитају тада према обали, гонећи испред себе остале.

За острвљане лов на дел-

фине није само прибављање хране и прилика за зараду, већ и једна врста спорта, јединственог у свету, који су инострани ту-

ристи, упоређујући га са борбом с биковима, назвали „фарерском коридом“.

Када убијене делфине извуку на обалу (ретко која животиња из јата избегне ову судбину), учесници лова, према хиљадугодишњој традицији, бирају „распоредивача“ улова. Највећег делфина он ће да ти ономе ко је први триметио јато и дао знак за узбућу. Затим свој део до бијају сви учесници лова, чак и посматрачи и туристи: бар по комадић меса од делфина.

Сву ноћ ловци празнују свој успешан лов: једу кувано и печено месо делфина, пију јако пиво, певају традиционалне песме и, држећи се за руке као у колу, играју старе игре. Славље после „кориде“ обично траје до зоре.

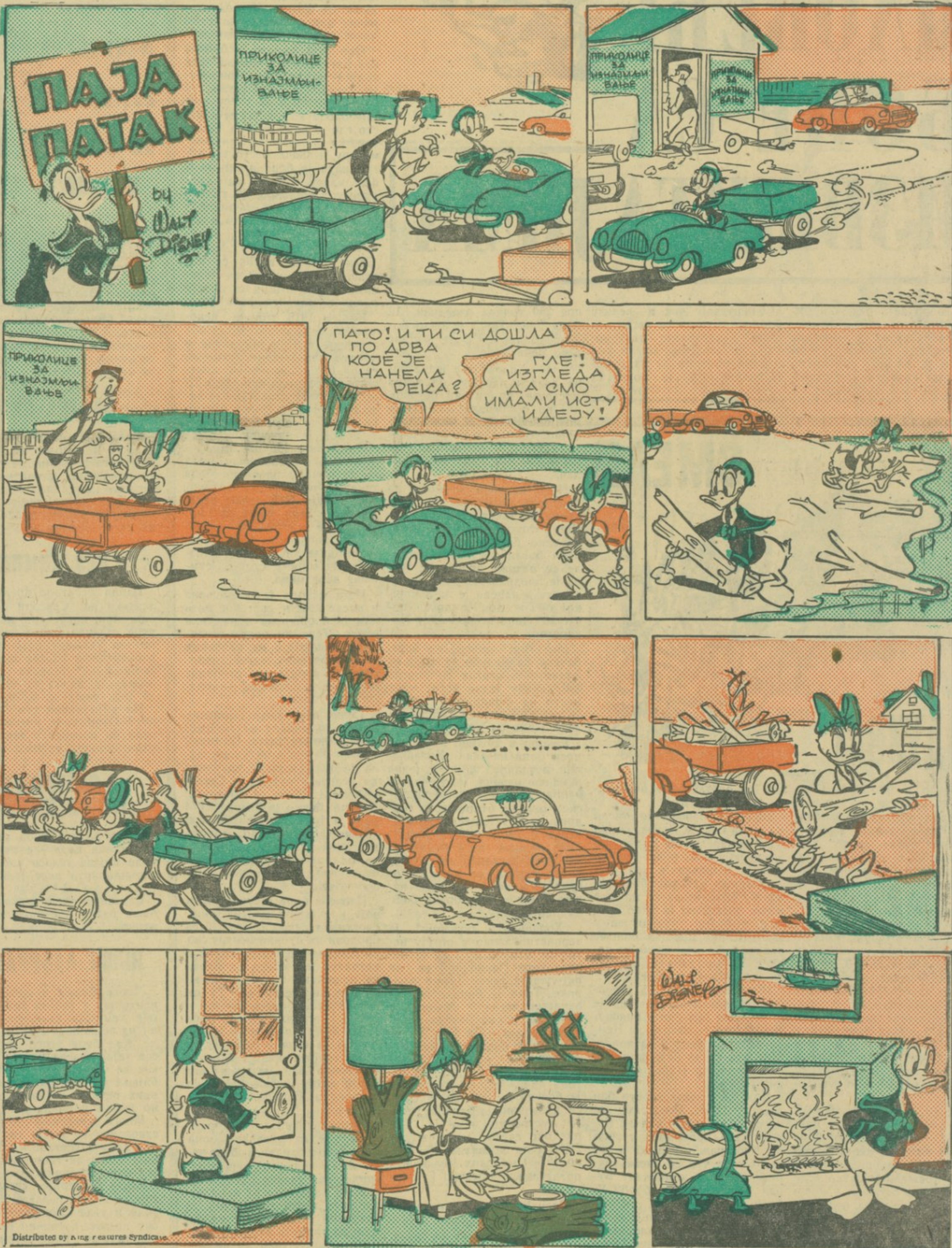
РЕКОРДИ

* рекорд у распинштву: три највећа хидроавиона на свету од 140 тона, поручена 1953. године за 140 милиона франака сваки, понуђена су једном продавцу старог гвожђа зато што су „динови“ постали демодирани.

* Орли је потукао свој властити рекорд у проценту повећавања путника: 13% — 1963. године, поред 11% претпрошле године. Односно, имао је промет 5,200.000 путника, 95.000 тона терета и 154.000 полетања и спуштања авиона. Постигнут је још један рекорд: то је био најпосећенији „споменик“ у Француској: 3,300.000 људи га је посетили у 1963. години.

* рекорд издржливости: Американац Вилијам Вилис, иако не потпуно здрав, прешао је 12,970 километара на једном сплаву од Каљао (Перу) до Апије (Самоа). На сплаву су сем њега биле само још две мачке.

* и на крају један досадан рекорд: мушкарац провео 139 дана у свом животу боријући 11 метара своје браде.

Рекорд у дужини путовања носи боца названа »Холанђанин луталица«. Она је за 2.447 дана превалила 16.800 морских миља

ПЛОВЕЋЕ БОЦЕ СА ИЗВЕШТАЈИМА

Добро затворене боце, иако изгледају ломне и вероватно су погодне за путовање морима: неопштењене их љубају оркани по таласима високом као кућа.

а уништавају чак и велике бродове. Станко се често покаже невероватно отпорно: 1954. на енглеској обали код Довера рониоци су из једне једрилице која је потонула

пре 250 година извадили 12 боца пива. Пиво је било покварено али су боце остале тако рећи нове.

Брзина пловљења једне боце зависи наравно од ветра и струје. Ако плови по мирној води превали можда само једну морску миљу месечно. Али, захваћена Голфском струјом пређе као од шале 100 морских миља на дан.

Нико наравно не може да предвиди којим ће правцем кренути таква једна боца. Две потпуно исте боце, истовремено бачене у море испред бразилске обале, отишле су разним правцима: једна је пловила 130 дана према истоку и нађена је на афричкој обали, док је друга после 196 дана испловила у Никарагви.

Међутим, друге две боце, бачене са палубе у средњем Атлантику, стигле су после 350 дана у једно исто мало место на француској обали — само неколико метара далеко једна од друге.

Рекорд у дужини путовања носи боца названа »Холанђанин луталица« коју је једна немачка научна експедиција бацила 1929. у Јужном индијском океану, отприлике у средини између Кергеленских острва и Тасманије. У њој је била цеђуља која је могла чак и кроз стакло да се прочита: налазач се моли да обавести када и где ју је нашао и да је неотворену бањи поново у воду.

»Холанђанин луталица« је вероватно запао у струју из точног правца која га је носила кроз Пацифик све до најјужније тачке Јужне Америке. Тамо је боца прво нађена: поднесен је извештај у Немачку, а она бачена поново у таласе. Од Кап Хорна пловила је према истоку кроз Атлантик и поново Индијским океаном. Прошла је готово тачно поред места где је бачена и 1935. су је таласи избацили на западну обалу Аустралије чиме је њен пут око света завршен. За 2.447 дана превалила је преко 16.800 морских миља, што представља просечно 7 миља на дан.

Пловеће боце са извештајима чине драгоцену услугу изради хидрографских карата који омогућавају бродовима да избегну неповољне

морске струје и користе токове повољних.

Бенџамин Франклин је дуго размишљао због чега енглеским поштанским бродовима треба две недеље више да пређу Атлантик него северноамеричким једрењацима. О томе је расправљао и са капетанима америчких китоловаца који су познавали и искоришћавали сваки завијутак велике морске струје, док се британски капетани нису уопште обзирали на то.

Према оном што је чуо од китоловаца, упознатих од давнина са чудима Голфске струје, скицирао је Франклин своју прву карту, коју је затим стално поправљао баш помоћу пловећих боца. Он их је бацао у Голфску струју и молио налазаче да му врате цеђуље из флаша. Његова коначна карта претрпела је до данас само незнатне измене.

Око 1860. почела је британска ратна морнарица да дели својим поморским официрима штампане формуларе у које је требало да унесу још име брода као и датум и место где је боца бачена. Налазачи су мољени да на формулару назначе место и датум када је боца изваћена а формуларе пошаљу на дату адресу. Отприлике 30 година касније америчка морнарица је усвојила овај систем и користила га још и данас, са упућствима на осам језика. Сваке године враћа се на траг 350 формулара са подацима према којима се цртају одличне хидрографске карте.

Крајем 1918. године неколико хиљада мина које су обе зараћене стране поставиле у водама око Европе, откинуло се од својих сидара и ношењем водом лутало тамо-амо. То је за морепловство представљало смртну опасност. На који начин да се мине пронађу? У помоћ је прискочио кнез Алберт I од Монака. Као одушевљени истраживач мора он је помоћу пловећих боца темељно испитао најразличитије струје. Већ седам недеља после закључења примирења био је у стању да прикаже хидрографске карте које су помогле капетанима да избегну морске струје сумњиве због мина.

Иста метода је примењена и после другог светског рата али је проширена и на Тихи океан. Тако су после студијских извештаја из пловећих боца одређене »зелене« паробродске линије — слободне од мина и »црвене« — опасне због њих.

Тачно познавање морских струја за рибаре на морској пучини вреди злата. Шкотска управа за риболов ангажовала је 1894. једног научника да испита струјања у Северном мору. И он се послужило боцама: бацено је у море 2.074 боце и 1.479 плутања. Његов извештај се показао толико драгоцен за повећање прихода од риболова да се таква испитивања још и данас тамо спроводе.

Пловеће боце се употребљавају и у борби против опасности од сировог уља. Када бродови на пучини исперу своје танкове од талоба сличног катрану, до обала доплива на површини воде одвратан муљ, ношем струјом. Ту он напала песак, прља камење и стење и ствара масне црне мрље које тешко могу да се уклоне са тела а са веша и одећа готово никако. Тиме се постепено али незадржљиво кваре многе плаже нарочито у западној Европи.

Британски истраживачи морају интензивно да студирају извештаје из пловећих боца — не само у близини обала него и на више стотина морских миља далеко на пучини. Они се надају да ће наћи заклоњена места у лукама и заливама где би се уљани муљ из танкера могао испушати у воду, тако да не би загађивао обалу као када га носи плима, осека и струја.

Вековима већ извештаји у пловећим боцама су значајни за преношење вести: неки Џорџ Филипс из Тахеме на обали Пацифика био је пијаница али се вратио на добар пут и почео да се бори против алкохолизма. Зато је бацено у таласе преко 15.000 винских, пивских и ракијских боца са паролма против алкохола на разним језицима. Добио је 1.400 одговора из 40 разних земаља у којима већина »грешника« обећава да ће се поправити!

Поморци су одувек највеће невоље поверавали пловећим боцама. У касно лето 1944. неколико дечака играјући се на плажи Мејна нашло је комад олупине у коме се налазило добро зачепљена боца са цеђуљом »Тонемо. СОС не помаже. Можда ће ова вест једном стићи у домовину«. Стручњаци америчке ратне морнарице су утврдили да комад потиче од једног разарача торпедованог 6. новембра 1943. у Гибралтару. Са њим је страдала и готово цела посада.

У Тасманији је 1953. нађена пловећа боца са писмом два аустралијска војника којима је су 1916. једним бродом за транспорт трупа дошли у Француску. Мајка једнога од њих препознала је рукопис свога сина који је погинуо 1918. тридесет пет година пре него што је она добила ово његово писмо.

Јапанског поморца Чуносуке Матсујама, који је 1784. са 44 друга једрио у Јужном мору тражећи закопано благо, урезао је кратак извештај о њиховој трагедији на комаду дрвета који је затворио у боцу и бацно је у таласе. И, баш као у причи — таласи су одвели бочу тачно у обалско сеоце Хирататемуре, родно место Матсујама, где је она нађена 1935. после више од једног и по века...

Иако многи извештаји у боцама говоре о невољи и смрти, неки доносе и срећу. Приликом прославе 120-годишњице оснивања велике робне куће у Сиднеју бачено је много боца са бонусима на које налазачи примају поклоне у укупној вредности од 5.700 аустралијских фунти. Према последњим извештајима: стаклени гласници су пливали према југу док су у правцу Кап Хорна. Али морске струје су хуљиве — ко зна где ће испливати!

МОЖЕ ИМ СЕ ПОЗАВИДЕТИ КОЛИКО ЈЕ ЧАСОВА?

Апарати и уређаји које су научници конструисали угледајући се на природу, има већ неколико десетина. Њихов број повећава се из дана у дан. Али, човек је од природе позајмио само један мали део њених проналазака. Природа и даље крије многе »техничке тајне«.

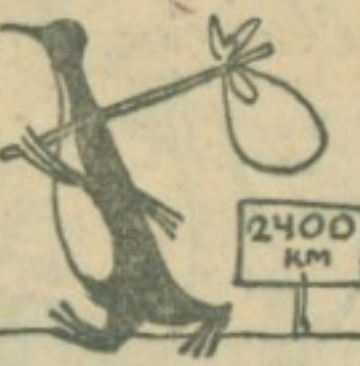
ЗЛАТНА РИБИЦА

Мала риба мормирус која живи у Нилу има подводни локатор и због тога је њу веома тешко, готово немогућно, уловити у мрежу. Познато је да под водом обични локатори не дејствују. Тајна рибе мормирус многим радио-инжењерима не дозвољава да мирно спавају.

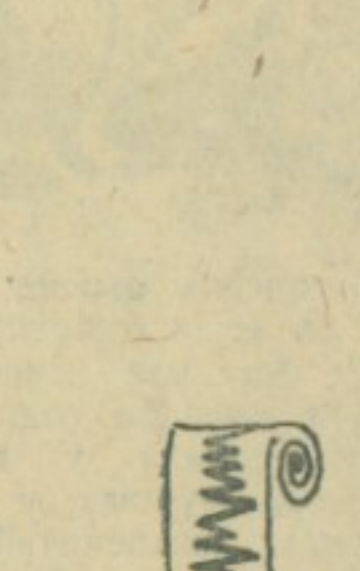
БЕЗ КОМПАСА

Птица албатрос предеће са Атлантика на Северни пол. Аделипингвини, пребачени авионом с научне станице Вилкс на 2.400 километара удаљену базу Мак Мурдо, непогрешиво налазе пут натраг до своје »куће« Морске корњаче препливавају, да би на обали положила јаја, више од 5.500 километара. На који начин сви они налазе пут? Откривање њихове тајне дошло би преврат у техници израде навигационих уређаја.

ОСЕТЉИВИЈИ ОД СЕИЗМОГРАФА

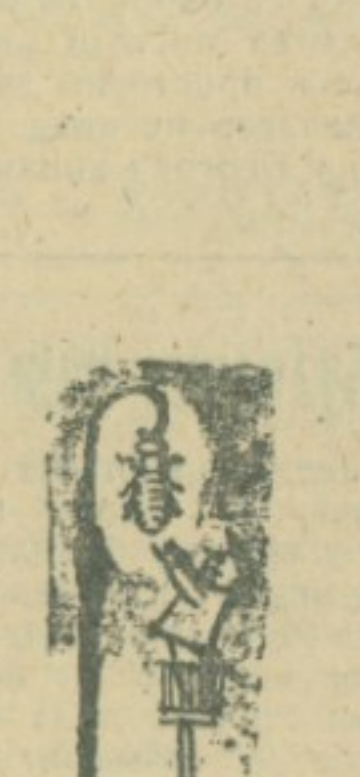
Једна водена буба осети својим длачицама када се на површини воде појаве таласи високи свега 4 стотимилонита дела једног милиметра. Скакавац осети механичка колебања равна пречнику водониковог атома.

ЖИВЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ

Многе биљке и животиње концентришу у својим телима ове или оне хемијске елементе узимајући их из земљишта или из морске воде. Кад буде успео да одгоне све тајне везане за ову појаву, човек ће можда бити у стању да добијање многих елеманата, нарочито оних ретких, организује на потпуно новим принципима.

Многе животиње — и морске и сувоземне — имају своје »светилке« хладне светлости. Човек још није успео да тајну хладне светлости отме од природе. Неке бактерије стварају електричну струју разлажући шећер на воду и угљен-моноксид. Користећи ову појаву, научници су успели да конструишу биоелектрични батеријски елемент јачине од 10 вати.

СМЕЛИ

ПОДУХВАТ

Београд је био готово ослобођен. Немци су држали још само железничку станицу и Калемегданску тврђаву. Али баш отуда, са тог узног престога, закљоњени дебелим зидинама древног града, упорно су штитили прва чење својих снага преко Саве, надамак њеног ушћа.

Међу јединицама којима је пало у део да јуришају на последње немачко упориште у Београду била је и 3. пролетерска бригаа. Командант је знао да неће бити безопасно нападати зидине с фронта, преко брисаног простора, али је знао и то да непријатеља треба протерати што пре преко Саве, и да се то може постићи само непосредним јуришем на њихово упориште.

Док су се ноћу између 19. и 20. октобра припреме приводиле крају, командант 2. батаљона народни херој Ђуран Ковачевић, самоницијативно је, не тражећи никакво одобрење, свео батаљон у колону и повео га тихом, под заштитом мрака уз обалу Дунава. Ишли су иза самих немачких ровова из којих Немци нису окретали поглед ка оба-

ли, јер одатле нису очекивали никакву опасност.

Пошто су неопажено стигли до ушћа Саве у Дунав, командант је наредио да се притаје и сачекају крај ноћи. Так пошто је најопаснији део посла завршен, кад није било више могућности да се ма шта мења, обавестио је штаб бригаде о својој намери да у свануће, пре почетка општег напада с фронта, крене уз надине Калемегдана и изненади непријатеља с леђа.

Штаб бригаде је са стрепњом очекивао свануће јер је 2. батаљон још био у опасности. Могло се десити да Немци набасају некако на пролетерску бригаду.

Ноћ пуна неизвесности ближила се крају. Пред саму зору се са западних падина Калемегдана проломиле тугњава. Кроз палубу пушака и тресак бомби чуо се писак трубина којом се командант Ђуран често јављао у борби. Убрзо је почео јуриш с фронта. Изненађени ударом с леђа, Немци су се нашли између две ватре па се нису могли ни бранити онако упорно како им је било наређено.

ЕТИОПСКЕ ПРИЧЕ

Три свађалице и људождер

Један богат, један јак и један уман човек дуго су се спорили ко је од њих пошто вања достојан. На крају крајева одлучили су да крену и потраже било кога да им пре суди. Ускоро су угледали једну колибу, прислонили су уз њу своја копча и ушли. По њеном поду ваљале су се, а на њеним зидовима су висиле људске кости. Одмах су сва тројица схватили да су се нашли у кућу демона-људождера.

У то је у колибу ушао и домаћин. Брзо је затворио врата и запитао богатога због чега је дошао.

— И сам се више не сећам због чега сам кренуо на пут.

— Људождер се тада са истим питањем обрати јакоме. А овај му одговори:

— Заборавио сам зашто сам дошао.

Тада се у разговор умеша паметни:

— Гости се прво питају за здравље, погосте се, а тек на крају због чега су дошли.

Људождер је нахранио и напојио сву тројицу. Наситивши се, паметни се потужи:

— У колиби је баш загушљиво! Боље да изађемо на ваздух, да приседнемо под дрво и покушамо да се сетимо због чега смо дошли.

Људождер је отворио врата. Прешавши праг, њих тројица зграбили су своја копча и стали да беже. Осврнувши се после извесног времена, паметни довикну људождеру:

— Сетили смо се због чега смо дошли. Само, твоја нам помоћ више није потребна.

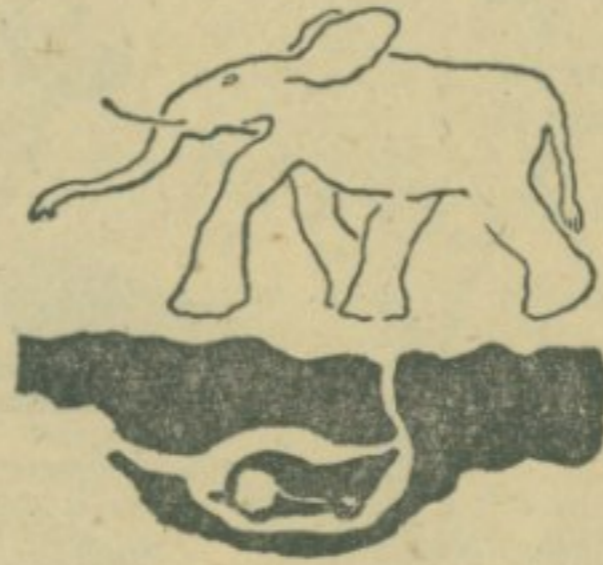
Кад су добро поодмакли, зауставише се да предахну. Паметни запита тад:

— Који је од нас поштовања достојан?

Богати и јаки ћутаху.

Галла је заједнички назив за групу племена (Лијека, Тулома, Борана, Аруси) која живи у Етиопији и западним областима Сомалије. Лијека и Тулома су земљорадничка племена, Борана и Аруси — сточарска. Гала има укупно око три милиона.

мента, Борана и Аруси — сточарска Гала има укупно око лепотом. Ту су легенде о пореклу Земље, о људима, животињама и биљкама, приче о злим дивовима и митским људима — демонима. У баснама народа Галла лав је снажан и свиреп али глуп, хијена зла и неблагодарна, а кртица мајмун и зећ — изванредно досетљиви.

МОЖЕ ЛИ ВОДА ДА ГОРИ

Дуго је лав оштрио зубе на кртицу. А кртица му се често подсмевала, није му се покоравала и вечно му се нешто противила. Најзад лав позва у помоћ шакала и они заједно смислише како да кртици дођу главе. Ископали су дубоку јаму. Лав се зазуче у њу тако да су му из ње штрчали само брци и кроз

њих се видели зуби. А затим шакал пође да позове звери:

— Дођите да видите необичну дивљу зверку. Њој на зубима длаке расту.

Седи лав и размишља: „Доћи ће кртица; ископићу из јаме и рашчерупати је“. А кртица је испод земље слушала када су се лав и шакал договарали. Скупиле се звери и шакал запита цара-слона:

— Јесу ли сви ту?

— Кртице нема — одговори слон и пође по њу. А кад се слон вратио, рече окупљеним животињама: — Кртица не може да дође. Замолила ме је да вам јавим да мора огњем да гаси воду која гори.

Шакал се зачуди:

— Зар вода може да гори?

А тада кртица, која је испод земље ископала ходник до места где су се звери скупиле, провири из своје рупе и запита:

— А зар животињама расту длаке на зубима?

Страховито урликнувши, лав искочи из заседе али — прекасно. Од кртице није већ било ни трага ни гласа.

Док је бежао...

Жил Мазарен (1602—1661), француски државник и један од најспретнијих дипломата у историји Француске, изазвао је велико незадовољство и против себе и против краљице Ане због унутрашње политике, нарочито због едикта о порезима. Уз побуњенике је био Париз а доцније и Бордо. Борбе између владе и побуњених трајале су пет година (1648—1653), али је влада победила. У том периоду Мазарен је морао два пута да напусти Француску. Када је 6. фебруара

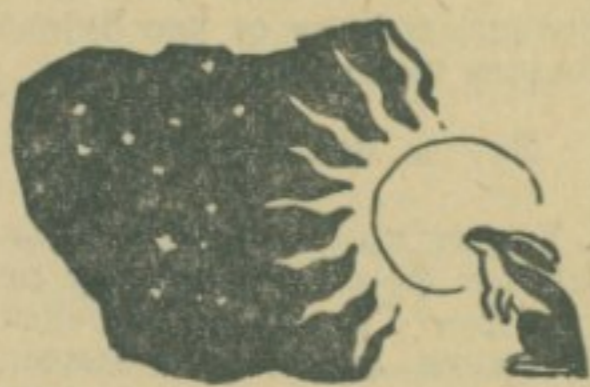
1651. изгубио битку у борби против Фонде, странке побуњеника, прича се да је, прерушен, побегао на коњу. Том приликом он је бацао уз пут злато да би задржао прогонитеље, али му је ипак остало довољно блага да би стигао у Седан. Трећег фебруара 1653. године вратио се у Париз.

Ледена палата

У Петрограду на Неви је 15 марта 1880. саграђена цела кућа од резаних и уобличаваних блокова леда. Штавише и намештај у њој је био начињен од леда. Како је Нева обично замрзнута по неколико месеци у току године на овој леденој површини „трасирани су путеви“ кде су избраздале саонице.

Лукави зећ

Сакупиле се звери да одлуче треба ли да направе друго сунце — за ноћ. Тада би им увек било светло. Сви су дошли и само је зећ послао извињење: он ће доћи касније јер му је кућа далеко.

Одскакутао је затим зећ до реке, бућнуо се у њу и стигао на саветовање кроз мокар.

— Зашто сте се скупили?

— запита он остале звери.

— Потребно нам је ново

сунце — одговорише му звери.

— Ух, сав сам у зноју! — на то ће зећ, бришући воду што је капала с њега. — Баш је врућина. И то са једним сунцем! А шта ли ће тек бити кад направимо и друго?

Звери су размислиле и — одустале од своје намере.

ЗГРАДА — КУЛА

Недавно је започета изградња једног модерног центра за одмор у Медбаху, близу Винтерберга у Немачкој. Центар ће бити подигнут на земљишту од 130.000^{м²}, окруженом шумом. Средиште ће сачињавати „Космотел Медбах“ око кога традиционалне намеравале да створе модеран бањски центар.

У ствари, према пројекту треба да се изгради један објект висок 70 м, са 440 апартамана и просторијама за разне сервисе и радње: лешту, банку, фризернице. Подићи ће се и један парк у коме

ће моћи да се сазида 75 вила. Све ово ће употпуњавати зграда топлог купатила, специјално за лечење реуматизма као и покривени базен.

Ни љубитељи спорта неће бити заборављени. За њих ће се на простору од 30.000^{м²} по дићи 4 терена за тенис, мањи за голф и вештачко клизалиште. Да би се одстранила саобраћајна бука од овог центра за одмор, гаража за 480 кола биће подигнута на одређеној удаљености.

Рачуна се да ће радови на овом центру бити завршени за 2—5 година.

Природа — градитељ

Калабрија је 5. фебруара 1783. године доживела страшан земљотрес. Из огромних лукотина које су се појавиле, избијали су извори. Бујице су уништавале све пред собом, правећи у удубљењима праве цистерне.

КОРИСНА НОВИНА

Звучни сигнали на путевима помоћи ће слепима да лакше прелазе раскрснице. У Дирену, у близини института за изучавање слепила таква инста-

лација већ функционише: звучни сигнал обавештава слепог када на семафору црвена светлост прелази у зелену.

ВОЛТ ДИЗНИ ДИВЉИ САМ

ОТИСНИТЕ СЕ УЗ СТЕЊУ! МОЖДА НАС НЕКЕ ПРИМЕТИТИ.

В... ВРАЌАЈУ СЕ...!

КАДА ЈЕ ЗЕЋ ИЗГЛЕДАЛО ДА ЈЕ ОПАСНОСТ ПРОШЛА, ТРИ АПАЧА СУ СЕ ВРАТИЛА...

ЗАКЛОНИ СЕ ИЗА МЕНЕ, АРЛИСЕ...

НЕ! И ЈА КУДА СЕ БОРИМ!

ЈЕДАН АПАЧ УДАРИО ЈЕ ТРЕВИСА ТУПОМ СТРАНОМ КОПЉА И ОН ЈЕ ПАО...

МОЈА СИ!

ТИ... ТИ... УБИЦО!

ПАС ЈЕ ИЗЛЕТЕО ИЗ ПЕКИНЕ ПРЕД КОЈОМ СЕ ОДВИЈАЛА НЕРАВНОМЕРНА БОРБА.

ЗГРАБИ ГА, САМЕ... ООХ!

КАД ЈЕ АРЛИСЕ ПАО, ЊЕГОВ ПАС ЈЕ СКОЧИО...

АПАЧ СЕ ИЗМАКАО И ЗАМАХНУО ТОМАХАВКОМ...

ДОК СУ АПАЧИ - ОДМЕТНИЦИ ОДВОДИЛИ СВОЈА ТРИ ЗАРОБЉЕНИКА, ПАС ЈЕ НЕПОМИЧНО ЛЕЖАО...

НАСТАВИЋЕ СЕ

Х Е Р О Ј

ДВОСТРУКИ ХЕРОЈ СОВЕТСКОГ САВЕЗА, ПИЛОТ-ЛОВАЦ ГУЛАЈЕВ НИКОЛАЈ ДМИТРИЈЕВИЧ, САДА ГЕНЕРАЛ-МАЈОР АВИЈАЦИЈЕ, ОБОРИО ЈЕ 27 НЕМАЧКИХ АВИОНА. БИО ЈЕ СТРАХ И ТРЕПЕТ ЗА НЕМАЧКЕ ПИЛОТЕ НА КОЈЕ ЈЕ ЈУРИШАО И БЕЗ МУНИЦИЈЕ. КРИЛОМ СВОГА АВИОНА ОБОРИО ЈЕ НЕПРИЈАТЕЉСКИ БОМБАРДЕР.

У отаџбинском рату пилот-ловац Гулајев се борио с непријатељским авионима до последњег тренутка присебности, па и тешко рањен, када је падао у несвест, притискао је обарач својих топова који су непогрешиво сипали страховиту ватру на авионе са црним кукастим крстовима.

— Увек сам први нападао — сећа се пилот Гулајев — и та моја смелост је поражава-ла непријатеље. Јуришао сам кад се нису надали.

Полетео је првог дана рата — без дозволе. То је био први његов борбени лет, прва ноћ борбеног криштења, када се сусрео са два немачка „хајнкела“. Угледао је непријатеља како се прикрива његовом аеродрому и осетио се снажним да му наметне борбу. Почетак је за Гулајева био лак: притиснуо је обарач и рафали су се сјурили на непријатеља који је у огромном пламеном луку полетео према земљи, остављајући за собом ужарени ваздух.

Сутрадан, уместо да преда рапорт генералу као дежурни своје јединице, он је предавао борбени рапорт:

— Друже генерале, један непријатељски авион је оборен.

Већ о свему обавештен генерал га је посматрао размишљајући о целом случају.

— За самовољни лет кажњени сте опоменом — рекао је генерал, а затим, после мале паузе, додао: — А за оборени авион учнапређени сте и предложени за одликовање.

Авионским крилом у борбу

Непријатељски бомбардери су летели на малој висини да би избегли противавионску паљбу. Приближавали су се Бјелгороду. На аеродрому се све проламало од узбуне. Звучници су објављивали:

— Ескадрила Гулајев, полетаће одмах у сусрет непријатељским бомбардерима.

Већ после неколико тренутака Гулајев је са својим друговима летео према непријатељу. Пред њима су се указали бомбардери чији су мотори стењали од терета бомби. Притиснуо је обарач и дугим рафалом погодио „јункерс“ који се распао у ваздуху. Одмах се устремио на други авион и кад је мислио да је и овај готов, топови су му ућутали. Обарач је показивао да је муниција истрошена.

— Не, непријатељски авион неће на Бјелгород! — одлучио је Гулајев.

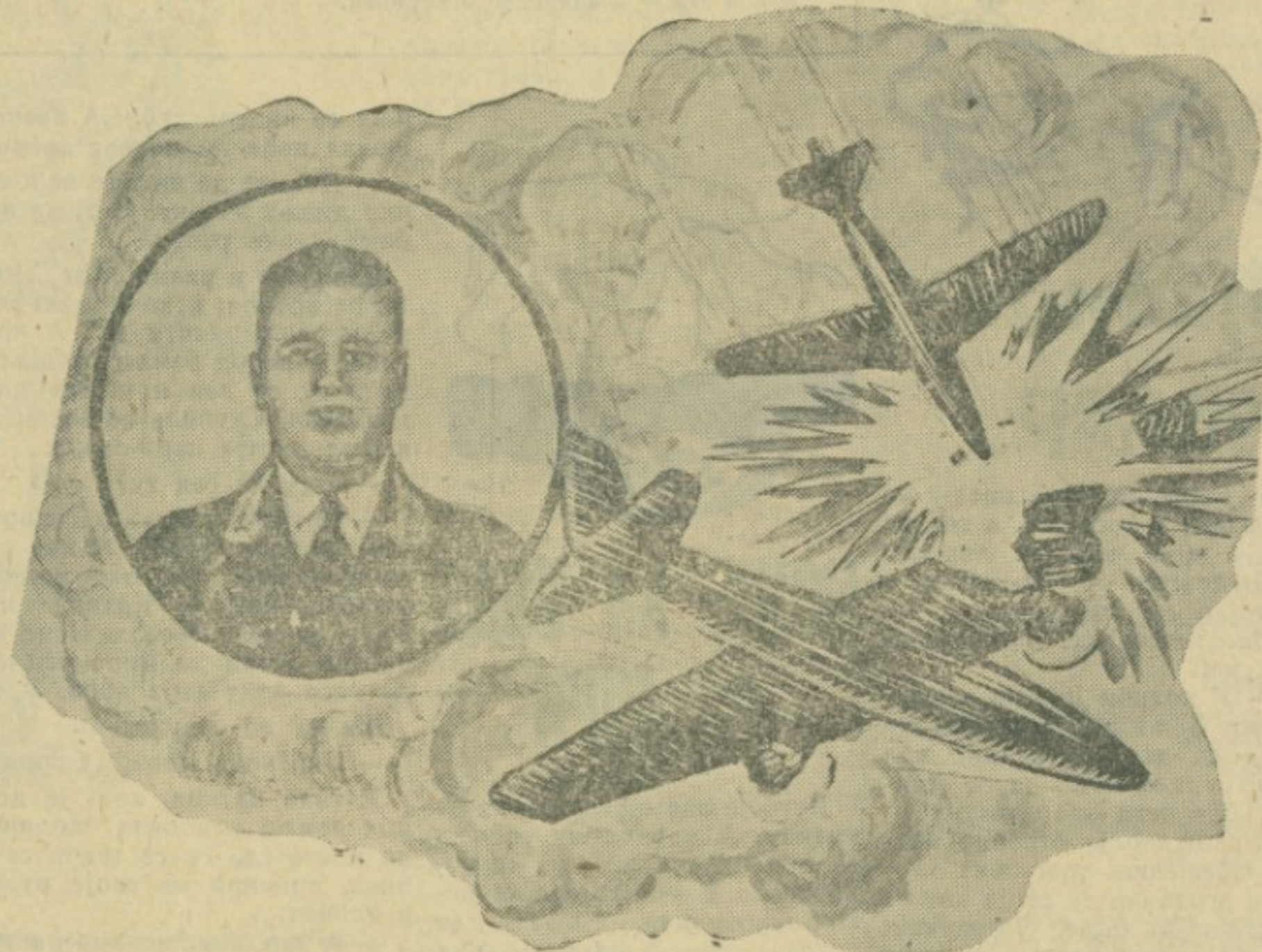
Његов „јак“ је задрхтао од силног напрезања; пуном снагом је летео а кад је довољно пришао устремио се као смрт на „јункерс“. Захватио га је својим десним крилом — јединим оружјем у овој борби. Уз страховити тресак оба авиона су полетела према земљи. Комади јункерса су прштали на све стране. А Гулајев је још неколико тренутака седео у кабини свог „јака“ онесвешћен. У последњим деловима секунде је дошао к себи, покушао да се извуче из ковита, и искочио. За длаци је избегао смрт.

Бомбардери долазе

Требало је само да извиња ваздушни простор. Лагано је крстарило небом, док га је његова тројка пратила. Очи су им свима биле уперене у огледала и осматрале задњу полу сферу из које је подмикујући непријатељ увек нападао. Гулајев је намах приметио десетак непријатељских ловаца који су мирно летели према совјетским борбеним линијама.

— Непријатељ пред нама. Одмах у напад! За мном! — гласила је команда Гулајева. Док је то изговорио, бацио је поглед испод непријатељских ловаца јер му је било чудно да само они долазе. И није се преварио: угледао је црни облак бомбардера који су лагано клизили.

— Идем у напад, бомбардери долазе! — јавио је својој команди.

ЗВЕЗДАНОГ НЕБА

Истог тренутка настао је страховит окршај с „месершмитима“. Киша челика се сручила са обе стране. Из првог рафала Гулајев збриса водећи пар, који се као лепеза раздвојише и у пламену полетеше према земљи. Његов друг је то исто учинио са другим паром „месершмита“. Непријатељ је био запрепаћен муњевитим сукобом и поразио. Још неколико рафала је затућало небом и остали „месершмити“ су морали да се повуку.

Храбро је бранио отаџбину

После кратког предаха од неколико секунди заштектало је стотине бочних митраљеза са бомбардера: непријатељ се бранио. Гулајев је прешао у чеони напад и први пар те-

шких бомбардера распао се у ваздуху.

Мржња према непријатељу била је безгранична. Вешти маневри „јакова“ стварали су утисак да лете десетине ловаца. Немачка команда поче да се колеба и кад примети да још два чеона бомбардера плануше и претворише се у комаде челика који су засипали кабине осталих апарата — разбише се на све стране.

Битка се настављала несмањеном жестином. Непријатељ је уводно нове групе ловаца који су бесно јуришали. Тога дана страдало им је 16 авиона а бомбардери нису ни стигли до совјетских положаја. Гулајев и његови другови су издржали до доласка својих

ловаца, који су се као бујица бацили на непријатеља.

Лет до последњег даха

Кад су трупе Другог украјинског фронта форсирае реку Прут Гулајев је одређен да штити другове на земљи. Непријатељ је покушао да из бомбардера заспе овај прелаз, али се није пробио кроз челични зид који је направила ескадрила Гулајева. Од тридесетак немачких месершмита и јункерса једанаест их је оборено а сам Гулајев је срушио пет бомбардера. Непријатељ није ни стигао на циљ.

Прожет сав мржњом према фашистима који су му обесили оца, Гулајев је у једној борби био тешко рањен. И тада, кад је већ губио свест његови топови су сејали

смрт. Погођен изнад непријатељске територије он се пос леђним делићем снаге бацио на свој аеродром. Док је његов „јак“ лагано милео пистом, он је био у дубокој несвести. Другови су га извели из кабине, али то није био крај његових победа.

Постигао је славу хероја

Ваздушне победе су се ређале једна за другом и 27. му је донела почаст хероја Совјетског Савеза. До краја рата учествовао је у 240 борбених летова и 69 ваздушних борби. Два пута је био привремено принуђен да напусти борбу, али само за кратко време. Не гови ваздушни јуриши остали су као прича из ратних дана, када је све што је могао ставио на располагање свом на роду.

Његов авион је на крају рата прекривен са 57 звезда: педесет и седам ваздушних победа.

Гулајев је летео на „звезданом авиону“ — како су његови другови говорили — а он, обичан човек и борац из села Аксајскаја, био је херој.

НА ТРАГОВИМА ПРОШЛОСТИ

Пољски и бугарски археолози већ више година врше истраживања најстаријих трагова словенског живља у Бугарској. Ова ископавања се врше на месту где је пољска екипа открила словенско село Стримон на реци Јантри.

Стримон је био мало, типично градско насеље чији је развој достигао свој врхунац у IX, X, и почетком XI века.

Ископавања су показала да је ту прављено гвожђе, да се ковало, да се неговао златарски и дрводељски занат и да се доста ткало. Археолози су осим тога могли да констатују да је и стакларство било познато.

Ова ископавања су од велике важности како за Словене и њихову историју тако и за проучавање бивших феудалних земаља кроз које пролази Дунав.

Изванредно богату колекцију ретког оружја, предмета за декорације и накита који потичу од пре неких 1500 година открили су пољски археолози приликом ископавања у селу Нота, у војводства Бјалосток. Археолози тврде да ови предмети потичу из периода сеобе народа.

ПОВРЋЕ ИЗ СТАКЛЕНИХ ТОРЊЕВА

Прва „фабрика“ салата на свету биће прикључена на овогодишњем међународном повртарском сајму у Бечу. Парадаја узрева чак и на Антарктику.

Овог пута будућност је почела у Бечу. Свеже зелене салате биће на Монблану, дрвеном парадајзу на Антарктику и јагода које се у јануару румене на крову облакодера.

Стаклене баште у облику високих торњева, које ће на изложби повртарства у Бечу, маја месеца ове године представљати главну атракцију, те мељно су проверене још у лето прошле године. Једногласни закључак стручњака је био: „Стаклени торњеви као „фабрике“ поврћа припадају будућности, јер ће оне учинити да гајење псврћа постане потпуно независно од климе и земљишта“.

Творац идеје о повртарским-кулама је бечки инжењер Отмар Рутнер. Његови стаклени торњеви у суштини нису ништа друго до једна вертикална текућа трака. На релативно малом простору диже се стаклени торањ (округао или угласт) са великим поклопцима за проветравање на врху. У унутрашњости куле, на челичним кабловима, висе неколико десетина леђа у об-

лику гондола или стаклених полица — што зависи од типа куле. У свим леђама биљке су густо засађене и све су оне — то и јесте најважније — покретне. Довољно је притиснути дугме на да све леђе, као на текућој траци или великом точку у забавном парку, послушно крену према крову или према земљи „исписујући“ неколико огромних шара у облику латинског слова „Ц“.

У ТОРЊУ — СТАКЛЕНОЈ ВАШТИ ВАШТОВАН ОБАВЉА СВОЈ ПОСАО СЕДЕЊИ У НАСЛОЊАЧИ ДОК ПРЕД ЊИМ ДЕФИЛУЈУ ЛЕЂЕ КОЈЕ ПОДСЕРАЈУ НА ВИСЕЋЕ ГОНДОЛЕ

ри и не крене на пут до потрошача.

Без обзира да ли се гаји главичаста салата, ротквица, или ружа, пут једне биљке од дна до врха куле одређен је према најбољим прозвирним рецептима. Наиме, за сваку биљну врсту одређује се идеална клима која се постиже усклађивањем температуре, светлости, сенки, влажности ваздуха.

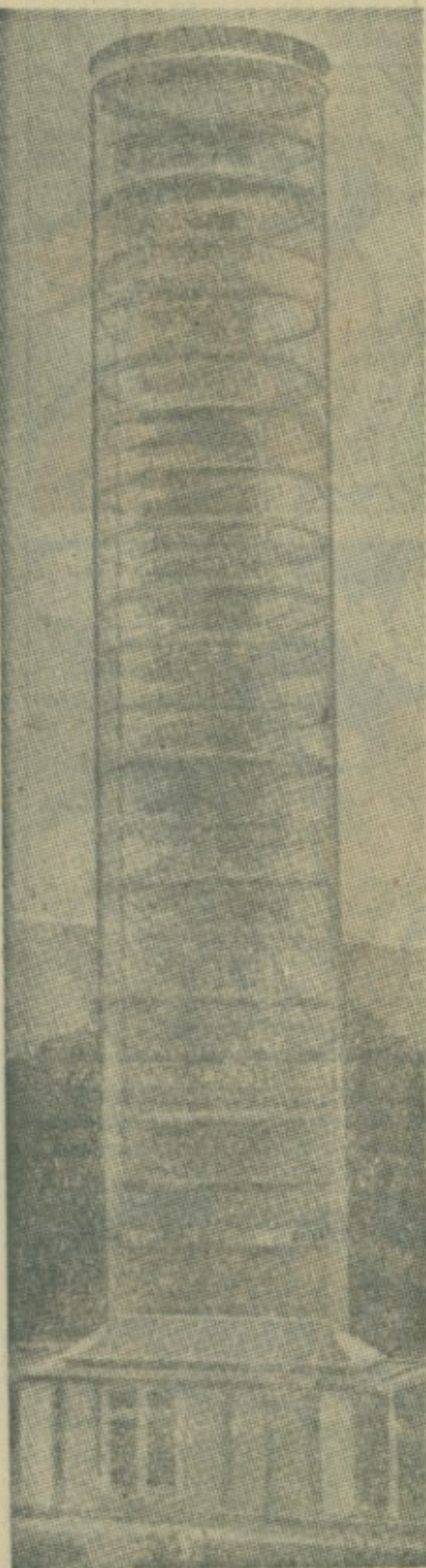
Баштовани запослени у овим стакленим баштама готово читав свој посао обављају седећи у фотељи. „Класични“ баштовани бар половином своје енергије троше на савијање и усправљање, ношење и трчкарање око леђа. Међутим, у стакленим кулама баштован сву своју радну енергију употребљава на биљке. Као што смо већ казали, он седи у фотељи а испред њега дефилирају леђе које се крећу као на текућој траци. Свакој леђи он може да посвети онолико времена колико јој је потребно јер се гондоле-леђе заустављају и опет стављају у покрет притиском на дугме. Са свог контролног места он одређује који хранљиви раствор треба сипати у посуде са биљкама и у којој количини (биљке овде расту без земље), да ли биљке треба изложити сунцу или их склонити у сенку. Гусенице и друге биљне штеточине не загорча-

вају живот модерним баштованима јер у њиховом „стакленом царству“ уопште нема инсеката.

У стакленим кулама поврће се може гајити преко читаве године. Поред тога, време потребно да једна врста поврћа узри, чак и без климатских уређаја већ само уз одређену влажност, скраћује се за половину.

Пробна кула у пољопривредној школи повртарског смера у Лангенлоусу, у доњој Аустрији, висока је 10 метара. Међутим, кула која се подиже за повртарску изложбу у Бечу биће висока 40 метара, пречник ће јој износити свега 8 метара, а она ће ипак имати 1002 квадратна метра корисне површине.

За торњево-стаклене баште заинтересовале су се многе земље и пољопривредну школу у Лангенлоусу већ су обилили стручњаци из целог света. У свакој земљи у нечему влада оскудица. Негде нема довољно радне снаге, негде обрадивих површина, негде кише. Торњеви — стаклене баште изгледа да решавају све ове проблеме: за један торањ довољан је један баштован, обрадива површина повећава се са висином куле, а уређаји за климатизацију обезбеђују потребну топлоту и влажност.

ОВАКО ИЗГЛЕДАЈУ СТАКЛЕНИ ТОРЊЕВИ КОЈИ ПРЕДСТАВЉАЈУ ПРАВЕ ФАБРИКЕ ПОВРЋА

У многим градовима Европе стварају се »резервати« за пешаке. Свим возилима забрањен је приступ у центар Ротердама

Вароши су грађене за људе и њихово становање, трговине да задовоље њихове потребе, ресторани и кафане за њихову исхрану а позоришта, биоскопи и разне дворане за њихово културно васпитавање. На жалост, савремене вароши се све више претварају у своју супротност: димом и гасовима су загађене, а од паклене ларме и експлозија машина нервозним и уморним људима прети опасност.

Уместо да аутомобили и возила служе човеку они су постали његов господар и на сваком кораку му намећу неминуовност прописа и грубост техничких норми којима су уређени. Уместо мира и безбедности вароши дарују цивилизованом човеку пакао и несигурност.

Стога савремени урбанисти одавно помишљају да варошицама оставе за разгледање излога, куповине и угодно пешачење поједине улице па чак и целе градске четврти. И у метрополама од челика и неона пешак треба да је оно што је по својој природној функцији: створење које слободно и усправно хода на две ноге.

Велеград у коме пешак најзад поново стице апсолутно право — то је Венеција. Гости који долазе у посету ле-

доманини за њихова гвоздена чудовишта љубазно нуде стране паркинге и гараже. Онима који и даље желе да се лише услуге својих ногу — стоји на располагању Велики канал са својим вапоретима, бродовима-мувама и лабиринти водених улица са гондолама. Међутим, сви се слажу да највећи шарм Венеције представља Трг светог Марка и Кеј робова по чијим излизаним каменним плочама од давнина врве само пешаци. Точкова у овом живописном крају Венеције нема.

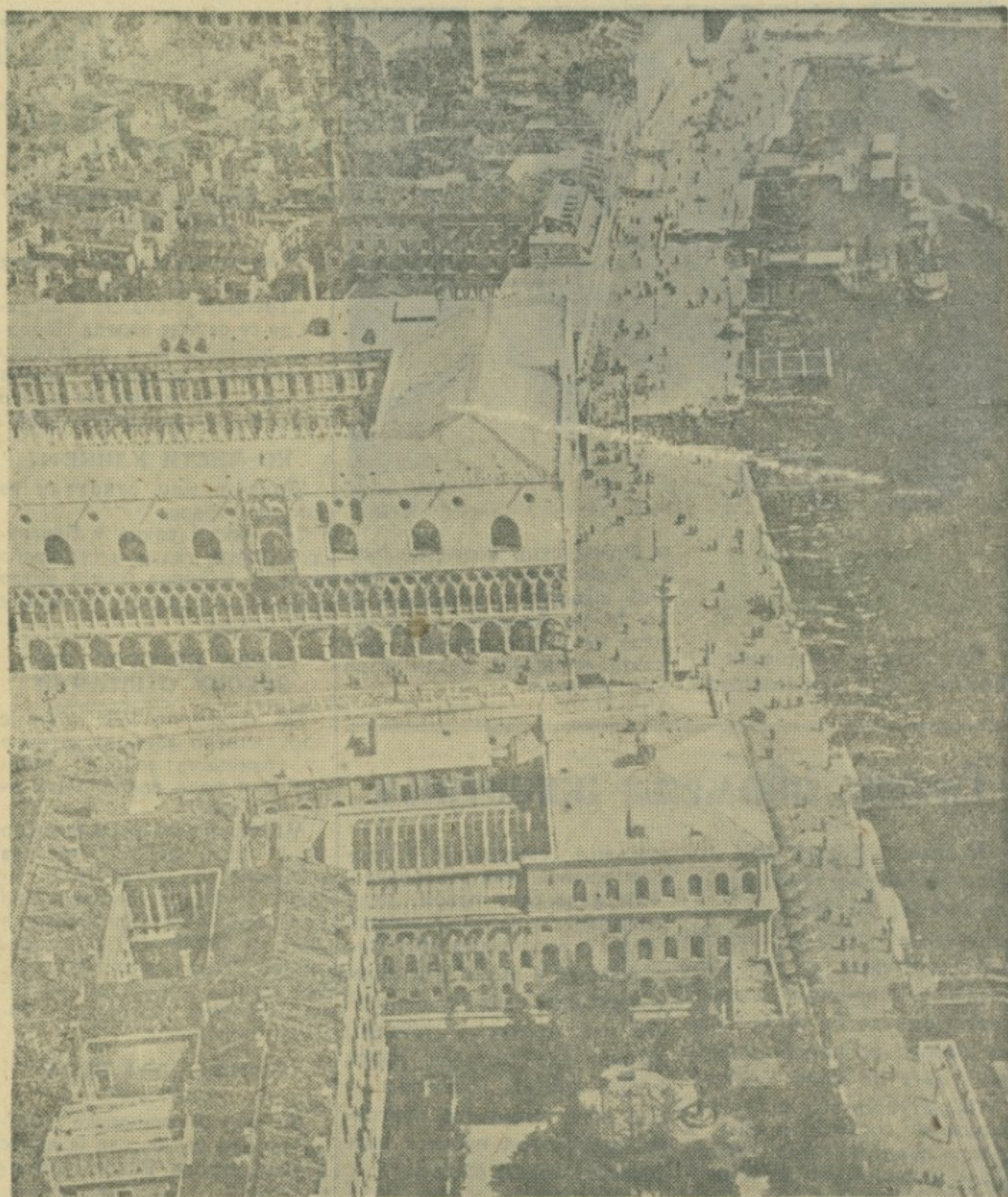
На жалост, у другим старим градовима Европе нема трговачких крајева у којима само пешаци имају право проласка. Париз као и многе друге вароши Европе увели су у вечерњим часовима ограничење кретања неким улицама. Постепено се неке улице и квартали сасвим затварају за возила. У Паризу ће срце Монмартра трг Тертр од подне до следеће зоре бити искључиво резервисан за пешаке, ситне купце у сваштарницама и доконе туристе који ће уз ружу капљицу ђаскати за столовима постављеним на сред улице.

Стидљиво али сигурно пешаци и у другим градовима Европе односе победу. У Меклу и Копенхагену неколико улица у центру града искљу-

Страсбуру и Копенхагену пешаци су најзад добили своје сталне »резервате« у цунгли велеграда: узале улице искључиво намењене ситној трговини и разгледању излога. У једној амстердамској улици некада заплашени пешаци су смирили своје живце, шеткају се мирно коловозом и безбрижно седе на нивицама добро очишћених и опраних тротоара.

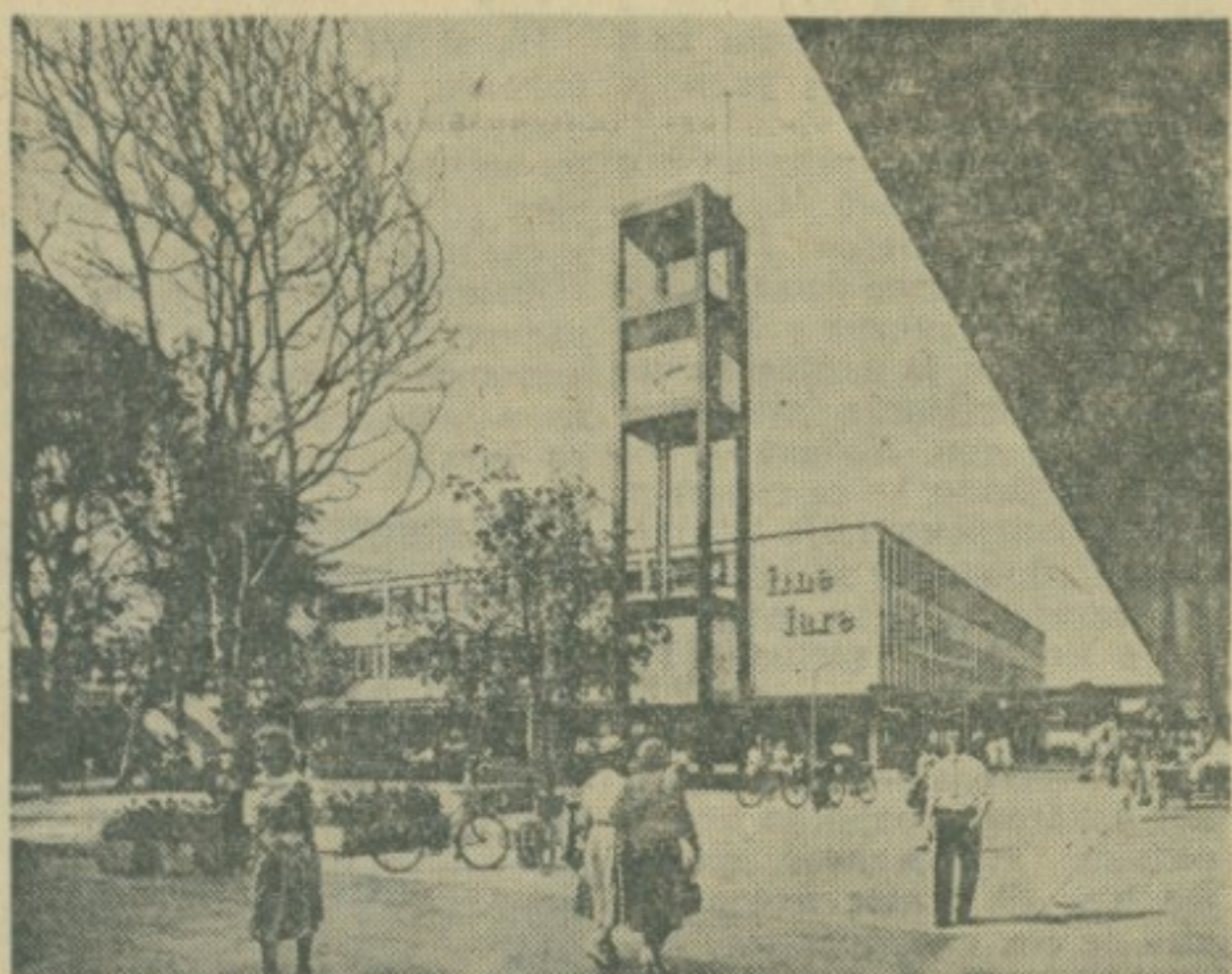
Позната је ратна повест Ротердама чији је центар 1940. године потпуно збрисан. После рата су у том делу града направљене искључиво за пешаке лепе улице са укусно уређеним изложима и радњама за куповину на детаљ. Пошто се градио плански решен је и проблем снабдевања трговина у овим улицама: паралелно са њима, са задње стране зграда, просечене су улице у којима је дозвољен саобраћај тако да камioni могу стизати пред магацине и истоваривати робу.

У овом делу Амстердама налази се низ тихих и пријатних улица за пешаке, дуж којих се пружају травњаци украшени скулптурама.

ВЕНЕЦИЈА

УЛИЦЕ И ГРАДОВИ САМО ЗА ПЕШАКЕ

СТЕВЕНИЦ У ЕНГЛЕСКОЈ

погици Јадрана не могу ни за један окрет точка да оду даље од Пјаца ди Рома где им

Енглеска је једна од земаља у којој се у последње време посвећује велика пажња

РОТЕРДАМ: РАЈ ЗА ПЕШАКЕ

пешацима. У центрима свих вароши грађених после 1946. године налазе се прави »резервати« за њих. Око Лондона саграђено је девет вароши-сателита за по 50.000 становника које представљају прави рај за пешаке. У Стевеници, сасвим близу Лондо-

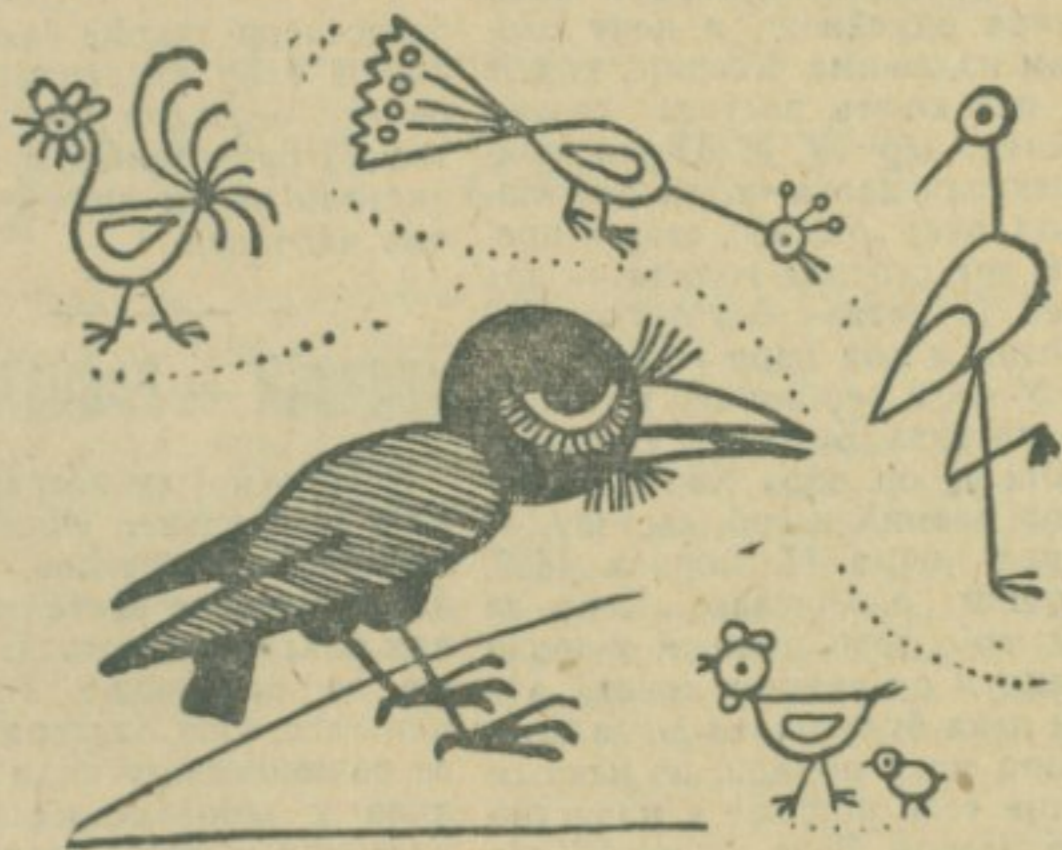
на, подигнут је простран трг са зеленим дрвећем оивичен грађевинама модерних линија поред којих пешаци могу до миле воље да се шеткају сусрећући само бицикле. Трговачке улице града направљене су по угледу на ротердамске.

У Бракелу постоји улица пешака Кросвеј са стрејама, истуреним изложима, лампадерима, партерима у цвећу, саксијама на улицама и свим другим чаролијама које интензивни саобраћај не допушта. Слична два града подигнута су и у околини Глазгова.

Брбљиви гавран

У зоолошком врту у мађарском граду Печују живи гавран по имену Матеј

подражава пауново кричање и родино клепетање кљуном. Гавран-полиглот

који одлично »говори« разним птичјим језицима и наречјима: он пева као петао, какоће као кокошка кад снесе јаје, мајсторски

не једном је довео у забаву посетиоце зоолошког парка и његове службенике.

Разговор о разговору

Проучавања која су обавили сарадници Мађарске академије наука показала су да за 24 часа човек просечно »потроши« на разговоре један час. То би, пак, значило да човек за 60 година живота непрекидно

разговара две и по године.

Када би се могло одштампати све што је један човек за 60 година живота изговорио, добила би се библиотека од хиљаду књига од којих би свака имала по 500 страница.

Спасилачка служба за туљане

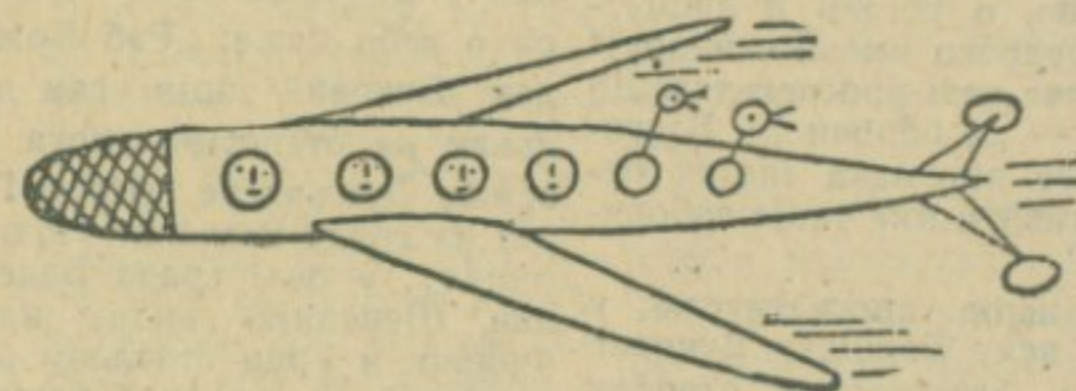
На обалама енглеске грофовије Норфолк пљима често избаци на суво туљане и њихову младунчад. Млади туљани обично не успевају да се са родитељима за време осеке врате у море и беспомоћни остају на сувом. Тада им у

помоћ долазе људи. Становници обалског града Снетисгема односе мале туљане својим кућама и неколико седмица хране их мешавином млека, рибљег уља и јетре. Кад туљани толико одрасту да могу сами себи да лове храну, људи их враћају у море.

Авион за птице

Савез француских друштва за заштиту животиња поставио је себи задатак

— Париз, француски љубитељи птица склопили су споразум према коме ће

да јатима птица-селица олакша повратак у Европу. Са авионском компанијом која држи линију Дакар

сва незаузета места у авиону одсад бити коришћена за превоз птица-певачица.

Празник окачењака

Весели »празник враголана« се већ празнује у Мексику. Празнично одева на деца до десет година излазе на улицу и почињу да задирују одрасле. О-

ви се не луте и не вређају чак ни на најдрскија зачикувања. Напротив: најупорнији, најсмелији и најдуховитији окачењаци добијају поклоне и награде.

МРАВОЈЕД

На слици је службеник зоолошког врта у Ерменовилу,

у Француској, поред необичне животиње — мравоједа. Ова животиња пореклом је из Јужне Америке и искључиво се храни мравима које хвата лепљивим, дугим и танким језиком.

Срчана обољења животиња

У првој половини 1964. године у Лондону треба да буде отворен Институт за упоредну медицину, у коме ће се проучавати срчана обољења и напрезања дивљих животиња, да би се пронашли начини за помоћ човеку који пати од истих болести. Институт се налази у Лондонском зоолошком врту, а његов први директор, доктор Ј. Г. Гудвин каже да је при-

купљање евиденције о дивљим животињама већ почело. Мада ће се у првом реду испитивати животиње које се налазе у зоолошком врту проучаваће се и друге које живе у дивљини. Један специјалиста већ борави у источној Африци где проучава крвне судове дивљих животиња — што представља део програма проучавања процеса кардиоваскуларних обољења.

Ситнице ИЗ СТАРОГ БЕОГРАДА

ПО РАЧУНУ ВАРОШКОГ „ИНЦИНИРА“

У новинама од 1871. године изашла је ова notiца: „Требао је година и по дана да се сазида зграда Народног позоришта, а по рачуну варошког инцинира треба најмање три године да се око позоришта направи калдрма“.

КО ЧИСТИ УЛИЦЕ...

Друга notiца односи се на чистоћу града: „Ко чисти улице у Београду? Нешто газде, нешто рабаџије, а највише божји ветар који обилно храни прашином Београђане“.

ПРВА ПРЕСУДА ПО ЗАКОНУ О ШТАМПИ

По уставу од 1869. који је прокламовао слободу штампе „у границама закона“ донесен је и први закон о штампи код нас.

М. Милићевић је забележио да је прва „преска“ пресуда изречена 18. марта 1872. године. Осуђен је уредник „Млада Србадије“ Милан Кујунџић Абердар (1842—1893) да плати 180 талира (око 900 динара) што је вређао драматурга Народног позоришта Јована Ђорђевића.

УЛИЦА „ДВА БЕЛА ГОЛУБА“

На углу Хилендарске и Лоле Рибара улице, где је данас велика зграда Радио-Београ-

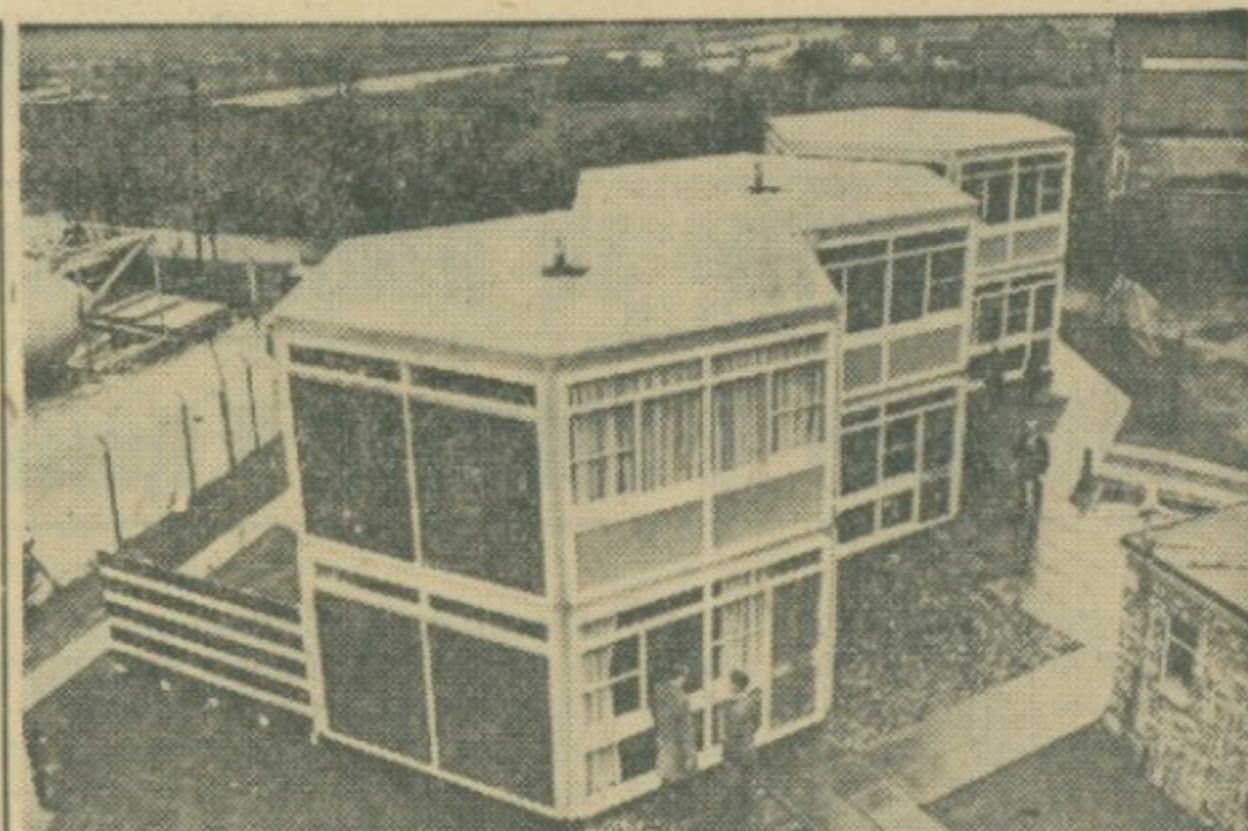
да, била је кућа на спрат Јове Кујунџића, терзије. Као амблем његова заната, на кући су биле маказе и у типсу израђена два бела голуба.

Отуда се дуго година данашња Улица Лоле Рибара звала „Два бела голуба“ а доцније Светогорска. Јова Кујунџић био је отац др Војислава Кујунџића, познатог поборника за подизање крематоријума у Београду.

ЛИТРА ЦУБОКА

Општински приход од клања стоке у Београду издан је под „аренду“. Путем лиценцијације најповољнијем понуђачу — приватном капиталисти, припадало је организовање продаје меса уз плаћање једне паушалне суме општини, на име њеног прихода од аренде.

Један такав уговор закључен је за период од три године (од 1. новембра 1870. до 1. новембра 1873.) са београдским месаром Ј. Панђелом, који је био дужан да плаћа општини 9.550 дуката годишње. Сем тога обавезао се да коље стоку и сече месо „по европском начину“, као што се радило у Земуну и Панчеву. На сваку оку меса требало је на име цубока да даје једну литру тј. четартину оке или 320 грама.

ШЕСТОУГАОНА КУЋА

У Британији је на једној недавној грађевинској изложби приказана ова кућа чија основа подсећа на пчелиње саће. Кућа треба да реши проблеме нашег времена — недостатак станова и велике грађевинске издатке. Зидови су уфасовани у оквиру костура од челичних цеви. Читав конструкција је монтажа.

ЈАПАНСКА ДЕЦА И КЊИГЕ

Књиге и часописи, искључиво за школску децу, штампају се данас у великом броју у Јапану. Квалитет таквих публикација се знатно поправио.

Статистике о читалачким навикама јапанске школске деце откривају да практично сва деца у основним и средњим школама читају још и књиге и магацине поред својих уџбеника.

Добро опремљене библиотеке при основним и средњим школама пружају ђацима богат избор и привлаче их сво-

јом разноврсношћу. Зато деца много и читају.

Статистика, у току прошлих осам година, о читалачким навикама ученика основне школе открива да је најомиљенија књига дечака биографија Хидејо Ногучија, јапанског лекара познатог у свету.

Остале књиге за које се децачи много интересују: о Киширо Нивомију, земљораднику који је познат као симбол вредности и штедљивости; „Бочхан“ од Сосеки Натсумија, хумористички роман који описује авантуру доброг душног и оданог учитеља једне средње школе, као и биографија Томаса Едисона.

Омиљене су такође и приче о авантурама и истраживањима, као што су Гулијеро патувања, Острво с благом, Јадници од Игоа и друго.

Девојчице највише воле биографију Хидејо Ногучија и Флоранс Најтингел, као и књиге Мали лорд Фонтлерој, Мала принцеза, Без породице и Хајди.

Најчитанији су часописи и недељне публикације који допуњавају школско учење. Научни часописи се такође последњих година све више читају у средњим школама.

Књиге које читају ученици виших школа су на нивоу оних које читају одрасли. Страни и јапански класици се многа читају, док су јапански

бестселери такође јако популарни међу студентима. Часописи омиљени код свих читалаца су недељни и месечни листови као и научни и музички часописи.

МИКРОБИ — ПРОНАЛАЗАЧИ

У Пољској су истраживања које је предузео Институт за петролеј из Кракова, показала да извесне врсте анаеробних бактерија, могу да послуже за откривање петролеја или гаса. Ове бактерије, које се размножавају када је оксиген у којој се налазе без кисеоника а засићена угљоводонцима, закопавају се и оставају на дубини од 1 метра.

Ако се петролејски извори налазе у овој области бактерије се размножавају, иначе оне пропадају.

Име Божидара Вуковића, српског штампара у Венецији, вековима се с поштовањем помињало. Доситеј Обрадовић, који је имао неизмерну жељу да сам негде у српским земљама оснује штампарију, позива се на „блага име Божидара Подгоричанина“, који при паду последње славе српске... даде својим средствима у Мленица направити штампарију... „Устани, о устани и процветат предраго име Божидару!“ — кличе наш просветитељ Доситеј — „и обнови се. Благодарност потомака твојих неће оставити име твоје забраву...“

За наше просветитеље у XVIII веку Божидар Вуковић је био „благоволна, отаџбинска блага душа незаборавна“. У једном писму Петру I Петровићу Његошу, господару Црне Горе (1805) — Доситеј се, као и увек, заноси оснивањем штампарије, и каже: да ће се и међу Србима „јоште Божидара наћи и подићи“. И Вук Караџић помиње Божидара Вуковића и његове штампарске радове.

После Цетинске штампарије, која је била кратког века, као први српски штампар помиње се Божидар Вуковић, али не више у земљи „отаџбини“ већ у Венецији. У по-

говору једне књиге у науци назване — „Зборник за путнике“, коју је Вуковић штампарао у Венецији 1520. године, он о себи каже: „Раб Божидар Вуковић који сам дошљак из отечества свога из земље Дукљанске (Црне Горе) из града названог Подгорница... у овај града Бенетијани (Венеција) видех како Франци и Грци стављају „на типарех“ (у штампу) божанске списе, па пожелех да и наше српске, а и бугарске исто тако на типарех сложим“.

Слагач те књиге је био калуђер Пахомије, са острва на Скадарском језеру, који је својом послом приступио по наређењу „господина Божидара Вуковића од Ђурић, „Подгоричанина“. Као што је био обичај и у рукописним књигама „ризодерац“ Пахомије моли своју сабраћу да му опрости грешке, да га не проклињу, јер тај посао није радио ни „дух свети ни анђел већ рука грешна отежана, посу-

стали дух оптерећен греховима“.

Издања Вуковићеве штампарије била су веома лепо опремљена. Током свог рада у Венецији издао је око десетак књига које су растурене од Јадранског мора све до обала Дунава; по српским и бугарским земљама. Поткрај свог живота Божидар Вуковић штампарао је једну црквену књигу под насловом „Празнични минеј“ (1538), на пергаменту, с ликовима руком рађеним, бојадисаним и позлаћеним. Ова књига сматра се ремек-делом наше старе штампарске вештине. Божидар је радио у штампарији пуних двадесет година (1519—1539). Наследио га је син Виленто (Вићентије), а после неки Мачедонац по имену Јаков из Камење Реке.

Божидар Вуковић, изаблица из Зете, уз чије се име наводи и назив „војвода“, није био само штампар већ и врло вешт растурач својих књига. Штампарске радње у то

време називале су се „официне“, а официна Божидара Вуковића имала је не само књиге које је он штампарао већ и рукописне књиге. У свом тестаменту он изричито помиње те рукописне књиге желећи да се пренесу у манастир на Скадарском језеру заједно с његовом штампаријом.

Своју стару отаџбину, Зету, он је посећивао више пута и са својим рођацима одржавао врло присне односе. У тестаменту их се свих сетио. Око Подгорнице је имао и своја имања и није хтео да их напусти, већ је са њих примао приходе иако је био имућан, чак богат.

Своје штампане књиге продавао је у својој радњи, у Венецији, али се поред тога нарочито трудио да их што више растури, нарочито међу оне којима су биле највише потребне, по унутрашњости Балканског полуострва што је за њега представљало широко књижевско тржиште. Интересанти за његове књиге верског садржаја били су подједнако и Срби и Бугари.

Дубровник је у то време имао најбоље саобраћајне везе и трговинску мрежу са европском Турском. Ту је било и главно складиште Вуковићевих књига и одатле су оне са дубровачким трговцима и њиховим караванима стизале у унутрашњост. У манастиру Милешеву постојао је складиште Вуковићевих књига. Калуђери су их распродавали и слали му у Венецију новац. Тако је манастир Милешева постао један од првих књижевних центара у Србији. Али његове књиге су могле да се набаве и у Скопљу, у Приштини, Београду, па и у Видину и Никопољу. Двадесетак година после његове смрти још је у полуваским градовима око 600 примерака књига из његове штампарије — остало непаљено.

Књиге које је штампарао Божидар Вуковић биле су углавном намењене црквеним потребама. Већ на почетку свог штампарског рада он је истакао да ће штампати књиге, великим и малим словима (ти-

парима) како би надокнадио недостатак у „црквеним књигама, које све више умањује иновацијом“.

Цене које је одређивао сам Божидар Вуковић биле су врло високе. Његов „Празнични минеј“, иначе наша највећа књига штампана у XVI веку, продаван је испрва за четирине венецијанске дуката, а потом за три. Колики је то износ најбоље ће се схватити ако напоменемо да је дрводеља у Дубровнику за један дукат морао да ради седам дана, а зидарски радник — десет дана. Значи, Вуковићев „минеј“ је вредео нешто преко 20 надница једног млетачког занатлије, односно око 26 надница дубровачког дрводеле или 40 једног зидара. А шта се тек у Дубровнику могло да купи за дукат: једно теле или три-четири брва. Према томе „Минеј“, према сниженој цени од три дуката, вредео је у „натури“ око десетак брва, или око 100 јагњетних кожа, управо око пола тоне пшенице. Па и кад је Божидар Вуковић синизио цену овом иначе велелепном „Минеју“ — он је још на њему имао око 50 процената зараде.

Значајно је то да је Божидар Вуковић један од најранијих наших штампара и књижевара одређивао и цену својим издањима. Касније, кад је у нас књига постала сасвим ретка, јер су је Турци уништавали као и читав наш народ, овај „Минеј“, стар и преко две стотине година — вредео је читаво богатство: 200 оваца и два пара волова.

У свом тестаменту штампар и војвода Божидар Вуковић, који је од цара Карла V добио племићки грб, заставу, — пред смрт 17. априла 1539. године завештава: „Хоћу да се моје тело положи у један сандук од тесног дрвета, који нека буде мален да га морари могу подићи, па нека се моје тело пошаље у манастир на језеру Зете... — И све старе рукописне књиге које се нађу писане руком хоћу да се пошаљу у тај исти манастир, а све штампане књиге нека се пошаљу у Дубровник и нека се одреди цена по којој треба да се продају...“

НАРАМЦИ СЛАМЕ МЕСТО ПЛАМЕНОБАЦАЧА

Већ крајем августа четрдесет прве на територији где је дејствовао Први шумадијски одред, власт окупатора је страховито ослабљена. Држало се још само среско начелство у Руднику и општинска управа у Страгарима. Разуме се под заштитом Немаца и жандарма. Штаб одреда је решио да уништи оба ова упоришта.

За напад на Страгаре је одређен I батаљон. Његов задатак је био тежак јер се непријатељ налазио у већој згради на спрат подигнутој од камена, којој се преко чистине није могло прићи, нити је срушити наоружањем којим су располагали партизани. Најједноставније би било упалити је пламенобацима, али њих нису имали. Командант батаљона је стога решио да се послужи обманом.

Једна чета се под заштитом мрака неопажено привукла на око две стотине метара од упоришта са северне стране. Пушчаним плотунима и митраљеским рафалима засули су прозоре зграде и стражара пред улазом. Пробуђени из сна, Немци и жандарми су поскакали, узимали о-

ружје и трчали према прозорима на северној страни.

Али тек што су се распоредили поред прозора, иза њихових леђа су грунеле бомбе. Убацили су их кроз прозор борци, који су се, кад се огласила паљба са севера, прикрли зградом са јужне стране. Притрчали су и њихови другови с нарамцима сламе, набацали их око куће и потпалили. Ватра је букнула и захватила дрвенарију прозора и врата, ушла у собе и полегла по поду. Дим је испунио све собе а пламен се ширио. Преплашени жандарми су искакали кроз прозоре и предавали се.

Немци су се упорно бранили из запаљене зграде. Но када је пламењ почео да лиже и око њих и да их пече, почели су један за другим, дигнутих руку, да скачу кроз прозоре и да се постојевају иза заробљених жандарма.

Тако је Први батаљон без икаквих губитака — за један борат је лакше зањен — ликвидирао окупаторску власт у Страгарима.

Највећа збирка старинских топова

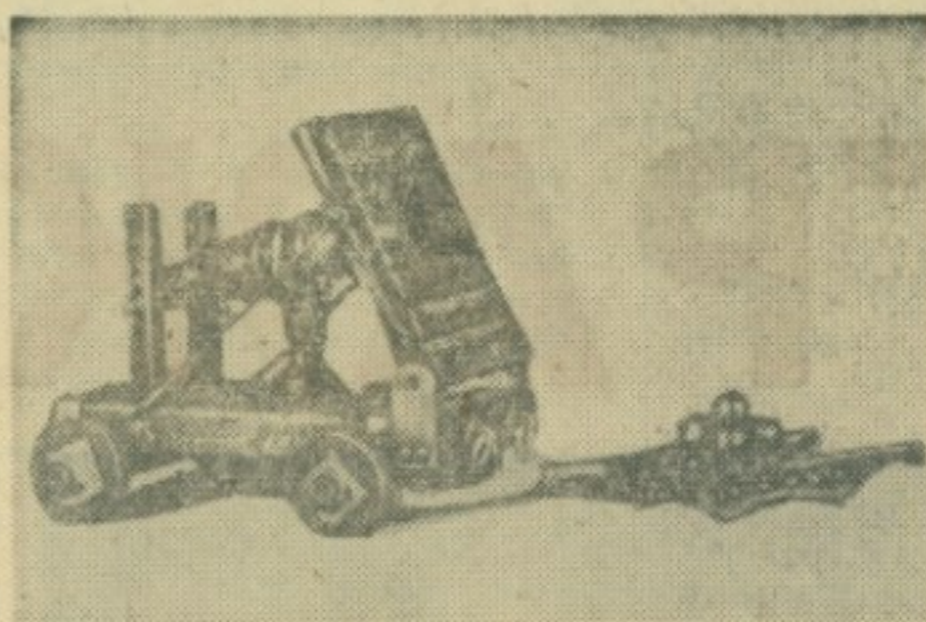
Женевањанин Херман Ланца има у свом стану необичну збирку од педесетак старинских топова који до појединости личе на оне од пре неколико столетја. Наравно, реч је о минијатурама великих оригинала, правим ремек-делима овог мајстора за филигранску обраду.

Најстарији топ из збирке Хермана Ланца је из 1346. године када су први пут артиљеријска оруђа употребљена у бици код Кресија. И тај топ као и они из следећих векова пунили су се кроз предњи отвор цеви јер би цев од топлењеног гвожђа, бронзе или бабра била деформисана кад би се барут уносио са задње стране као код савремених топова. То је могло тек кад се појавио челик у XIX веку.

Први топови су избацивали камену булад а када би по nestало ове „муниције“ из њихових цеви је „испаљивано“ сваковрсно камење које се могло наћи у близини и које је могло да дејствује на 100 метара далеко. У почетку је топовска цев била причвршћивана за обичну дрвену подлогу а тек касније око 1680. унета је осовина по којој се цев могла подизати или спуштати.

Први топови су више изазивали страх и панику код противника него што су стварно наносили штету. Стога су понеке топове гурали или вукли по 20 и више људи који су при том урдали да би што више заплашили непријатеља.

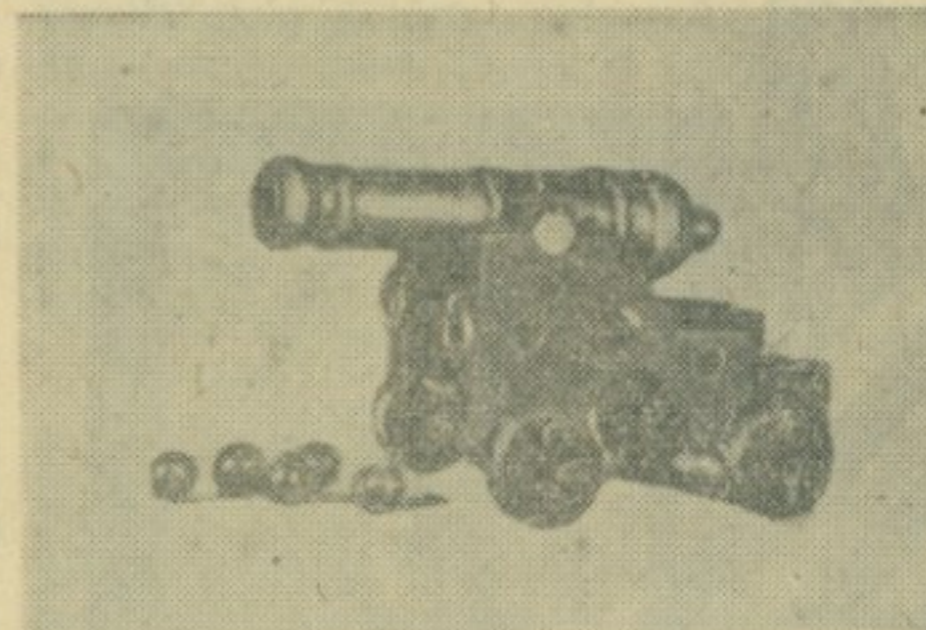
Међу топовима из колекције Хермана Ланца за најбоље се сматрају француски пољски топ из 1498. године, ручни француски топ из 1460, један топ из 1451. и шпански пољски топ из 1519. године.

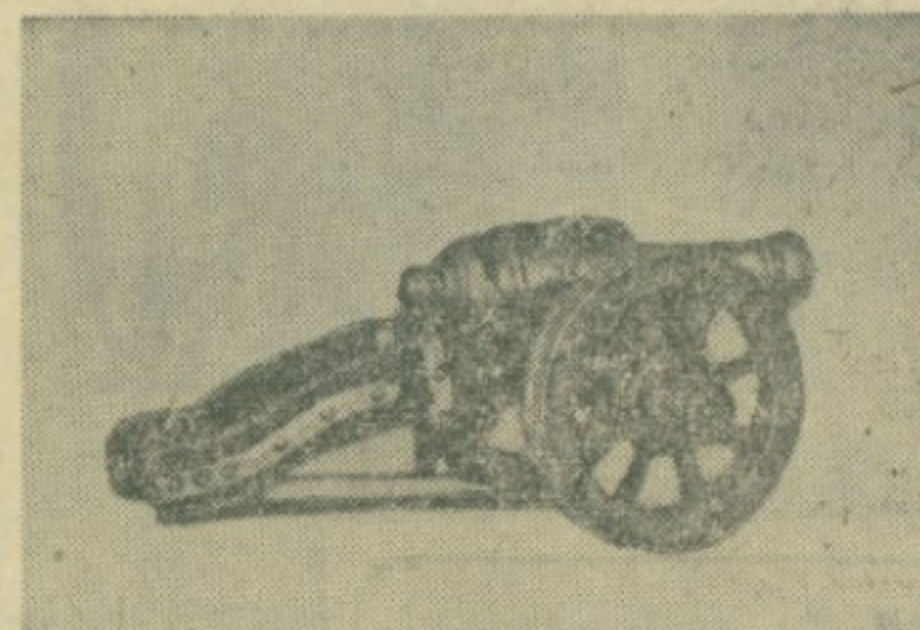
ТИП ФРАНЦУСКОГ ТОПА ИЗ 1451.

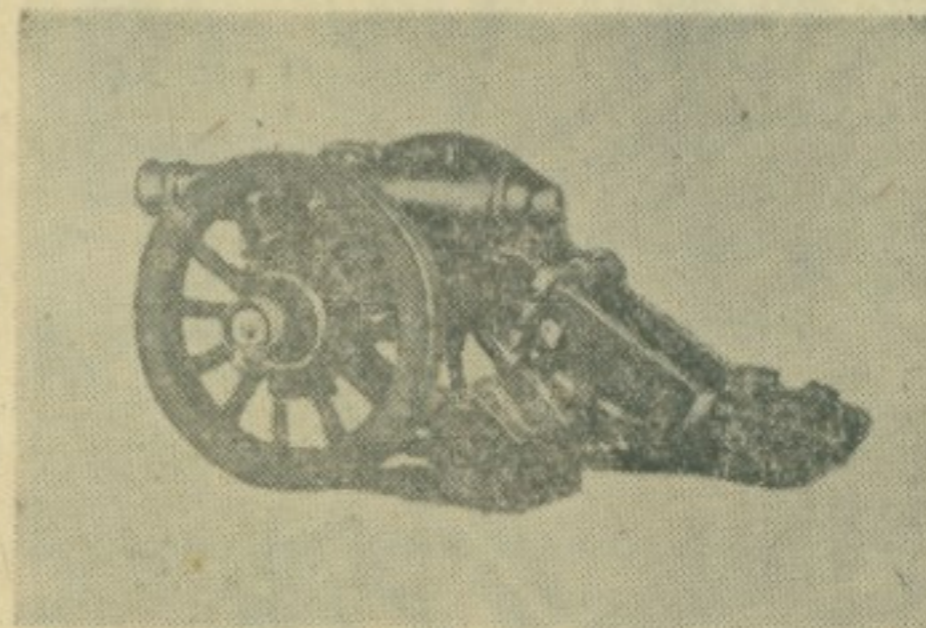
ПОЉСКИ ТОП (ГРИСОН) ИЗ 1757.

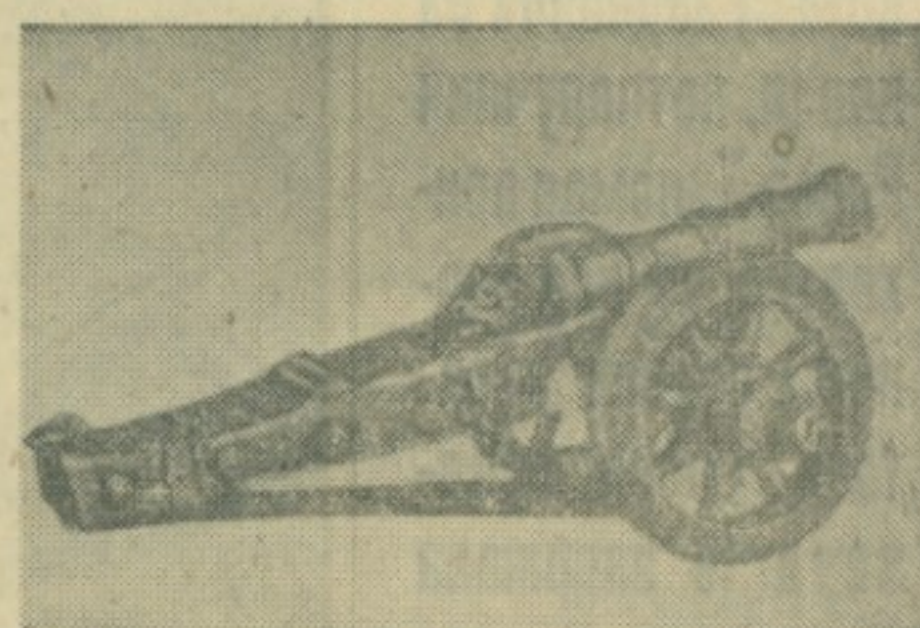
ПОМОРСКИ ТОП (ФРАНЦУСКА) ИЗ 1756.

ПОЉСКИ ТОП (КОНСТАНЦА) ИЗ 1733.

ПОЉСКИ ТОП (ШВАЈЦАРСКА) 1850.

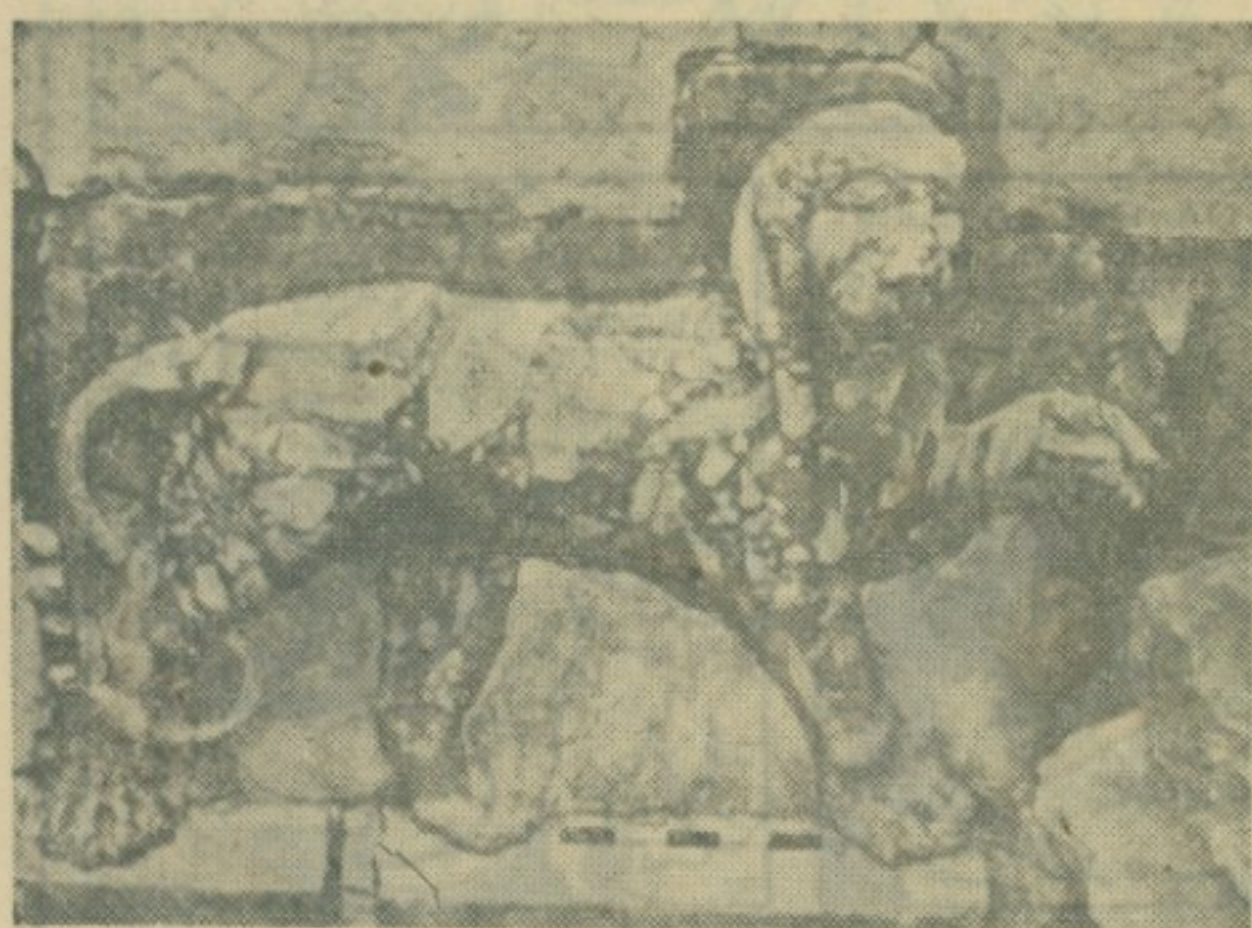
ПОЉСКИ ТОП (ФРАНЦУСКА) 1498.

ТОП СА ТАНКОМ ЦЕВИ (ФРАНЦУСКА) ИЗ 1460.

ПОЉСКИ ТОП (ШПАНИЈА) 1519.

Стара фонтана

Мачак извајан у блоку црвеног и белог доломита откривен је у области Арак-ел-Чмир, у Јордану. Служио је некад као фонтана: вода је излазила из његовог репа и отицала кроз канализацију испод њега.

Према последњим америчким ископавањима која су овде вршена изгледа да се ту налазила резиденција Хиркана I, краља Јудеје са почетка II века пре наше ере.

Једна анкета

Са прославом педесетогодишњице смрти славног француског песника Фредерика Мистрала (1830—1914) Французи славе и његово чувено лирско дело епонеја Миреја које се појавило пре више од 100 година, 1859. год. Оперу „Миреја“ је Шарл Гуно компоновао 1864. године.

Прва жива Миреј је била ћерка де Румијеа, једног старог Мистраловог пријатеља. Водила се права борба са службеником који није хтео да упише у матичне књиге

ово име јер није постојало у календару.

Шездесет година доцније, крајем 1921, један велики париски илустровани часопис објавио је анкету међу својим читаоцима: „која јунакиња романа представља најбољу младу француску девојку?“ Миреј се нашла на првом месту испред Колет Бодош Мориса Бареса, француског писца (1862—1923), Колombe Проспера Меримеа и Хенријете из „Учених жена“ од Молијера.

НИЈЕ САМО ПРИЧА

Недавно један рибар из Нице умало није постао жртва циновског октопода који је имао распон кракова 1.80 м. Борба је била страшна: полип је својим пипцима обухватио рибара покушавајући да га одвуче на дно мора.

Ипак је човек био јачи и спретнији па је после дуже борбе успео да га извуче у чамац. Свој плен продао је једном ресторану у Ници и тиме причинио задовољство љубитељима морских специјалитета.

РИБАР ИЗ НИЦЕ СА УЛОВЉЕНИМ ОКТОПОДОМ

ПУШКЕ ЈАЧЕ ОД ТОПОВА

Тек што је Цанкарјева бригада, извршавајући наређење главног штаба Словеније, прешла у немачку окупациону зону јужно од Саве и разместила се у селу Чатежу, са југа су је нападе јаке снаге непријатеља. Нарочито је био велик притисак на положаје другог и трећег батаљона западно од села. Командант првог батаљона, који се налазио нешто источније од Чатежа послао је вод са двадесетак бораца да с леђа нападне јединице које су вршиле притисак на главнину бригаде.

Провлачећи се кроз шуму борци су спазили на чистини две батерије непријатељске артиљерије. Командир вода Андреја Цетински је одлучио да изврши препад на артиљерце.

Довео је борце до саме ивице шуме и наредно паљбу из свих оружја.

Незаштићена послуга артиљеријских оруђа тешко је страдала, а преживели појединци су се разбежали.

Борба у позадини и престанак дејства артиљерије, поколебали су непријатељске војнике који су напали главнину Цанкарјево бригаде западно од Чатежа. Осетивши то, цанкарјевци су прешли у противнапад, потисли јачег непријатеља и гонећи га задали му осетне губитке.

И овом приликом су се партизанске пушке показале јаче од немачких топова.

СИН ТРАЖИ ОЦА

Да би пронашао оца кога су заробили Јапанци, потпоручник Роџер Хилсман прихватио се најопаснијих ратних задатака. Очева табакера је задржала смртоносни метак

двоје. Кренуше ка својим положајима.

Кад већ готово стигоше, Роџер се оневести. Батаљонски лекар утврди да је његова униформа на 16 места избушена мецима. Четири су га погодила: три изнад десног кука, а четврти, да није скренуо због предмета који се налазио у његовом џепу — дозе за цигарете од алуминијума — погодио би га по сред срца.

Болна хируршка интервенција изгледала му је бесконачна. Оперисао га је један бурмански хирург. Опорављао се неколико недеља. За то време је сазнао да су Јапанци, бојећи се искрцавања на Формози, пребацили у Манџурију америчке више официре, али под врло тешким условима: сабијени на дну брода, гладни и жедни, многи су страдали.

Млади официр није хтео да верује у смрт свог оца. Одлучио је да по сваку цену оде у Манџурију. Примили су га у један авион који је ишао у Кину и оставили га у Кинмингу. Са једном јединицом стигао је у близину Манџурије.

— Не би требало више да се борите — рекли су му кад се јавио.

Отишао је пуковнику Вилијаму Пирсу, шефу стратегијских операција у Бурми. — Зашто вам је стало да

се вратите у борбу? — упитао га је он.

— То је мој позив, господине пуковниче. Ја сам ратовао само 25 дана. Хтео бих да наставим борбу.

— У реду. Имам један задатак за вас. Одређен је за официра за везу при XIV британској армији у Бурми. Четири месеца доцније, поверено му је командовање батаљоном бурманских партизана. Са својих 300 људи, Роџер се решио да уништава све непријатељске патроле, да врши препаде на истакнуте положаје, на стоваришта са храном на друмске ковоје. Ефикасност ове групе била је толика да су Јапанци морали са северног фронта да доведу 3.000 бораца.

Средином лета 1945. године, савезници су постали господари Бурме. Роџер, који је произведен за капетана, пропустио је своје партизана. Пирсу је било јасно да млади официр има одређен циљ: да пронађе свог оца и зато му је поверио једну нову мисију за везу, овог пута у јужној Кини.

Али пре његовог поласка стиже вест о нуклеарном нападу на Јапан и наредба високог америчког комесара да се официри заробљени у Мукдену ослободе. Пирс рече младом Хилсману да оде у Сијам где се формира коман-

да за ослобођење Мукдена. У поноћ је кренуо авионом у правцу Сијама и пред зору видео да је команда већ етишла одатле. Брзо је прешао у авион Б-24 да би је стигао. Постојала је опасност од Јапанаца-фанатика: да ће наставити борбу и поубијати све заробљенике.

Неколико часова доцније на хоризонту се појавио Мукден. Авион приђе једном слетишту. На писти су била и два руска авиона а један јапански заробљени генерал по каза Роџеру пут до логора у суседном граду.

Амерички војник чувао је стражу на улазу у логор. Узбуђен, Роџер који је дошао с другог краја света, поставио му је просто питање:

— Да ли се у логору налази неки пуковник Хилсман?

Одговор је био брз, јасан просто невероватан:

— Да, господине капетане. У овој згради тамо, на првом спрату.

Роџер помисли да ли је стражар добро разумео његово питање. А онда закорачи као означениј барица.

Отац је седео на дрвеном лекају. После три и по године потудања од њега су остали само кожа и кости, али је ипак сачувао ратнички изглед.

Један тренутак су се гледали и нису веровали својим очима. Стари полако устаде, са погледом пуним изненађења и сумње, а кад препознаде свог сина, пожури ка њему и два војника се загрлише.

После рата, Роџер Хилсман је наставио студије. Ушао је у дипломатску службу. Положио је докторат права. Написао је неколико запажених дела.

У недељу по подне 7. децембра 1941. године, дуж обале Хадсона петомац војне академије Вест Поинта Роџер Хилсман шетао је са својом мајком. Неколико недеља раније, Роџеров отац пуковник Хилсман био је премештен за Филипине и опростио се од породице. За 25 година брака, Ема Хилсман, права официрска жена, храбра и пуна живота, често је свог мужа испраћала на опасна путовања. Али сада, затегнути односи између Јапана и САД забрињавали су је. Пуковник, који је добро познавао архипелаг и његове становнике постао је члан групе која је образована по тражењу генерала Макарутра, главнокомандујућег војних снага на архипелагу.

Чим је добио наређење за покрет, отишао је у Вест Поинт да се опрости са сином и за успомену му оставио своју алуминијску дозу за цигарете.

У властичарници, где су мајка и син свратили то по подне, радио је јавио поражавајућу вест: „Јапанска авијација напала је Перл Харбур и изазвала огромне штете. Пошто је непријатељ проширио своју офанзиву и на друге секторе Пацифика, Филипини ће свакако бити центар операција“.

Ема Хилсман пребледе, али се савлада и рече: — Твој отац ће се часно извући.

У току следећих седмица, Роџер и његова мајка су допуњавали вести са радија и из новина и сазнали да пуковник руководи једном школом од 2.000 филипинских добровољаца. Школа се налази у Даваоу на острву Минданао, на крајњем југу архипелага. Седмог децембра Јапанци су у обрушавању бомбардовали овај град који је био база за освајање холандских посела у Индонезији. Двадесетог децембра ово место је нападнуто и из ваздуха и са мора крстарицама, топовачама и носачима авиона и Давао је био приморан да капитулира.

Отада више нису имали вести о оцу. Министарство рата ништа није знало о њему. Ема и Роџер су изгубили сваку наду.

Једног дана дошао је у Вест Поинт да посети Роџера опат Мануел Ортис, капелан Мануела Квезона, председника филипинске републике. Приликом повлачења председ-

никова пратња се зауставила на острву Негрос, северно од Минданаоа.

— Тамо смо нашли пуковника Хилсмана — рекао је опат. — Филипински војници су изјавили да су поносили што су се борили под његовом командом у Даваоу. На крају оторчене борбе, они су пешачили 31 дан кроз дунглу Минданаоа. Још нико није зашао тако дубоко, али је пуковник Хилсман то успео без губитка. Замолите ме да вам јавим да је још у животу.

Али радост је била кратка века. Ускоро је министарство јавило да је пуковник Хилсман заробљен: предао се пошто је непријатељ заприетио да ће их све поубијати. У коме се делу огромне збне крајњег истока који су Јапанци заузели, налази пуковник? Нико то није знао.

Роџер је размислио. За њега је рат одједном постао лична ствар. Заклео се да ће пронаћи оца.

По изласку из војне академије у јуну 1943. потпоручник Роџер Хилсман у саставу 97. пешадијске дивизије стигао је у Луизијану. Преко обавештајне службе је дознао да су виши официри, заробљени на Филипинима пребачени на Формозу. Једног дана кад су затражили добровољци за једну врло опасну мисију на Пацифику — он се олама пријавио.

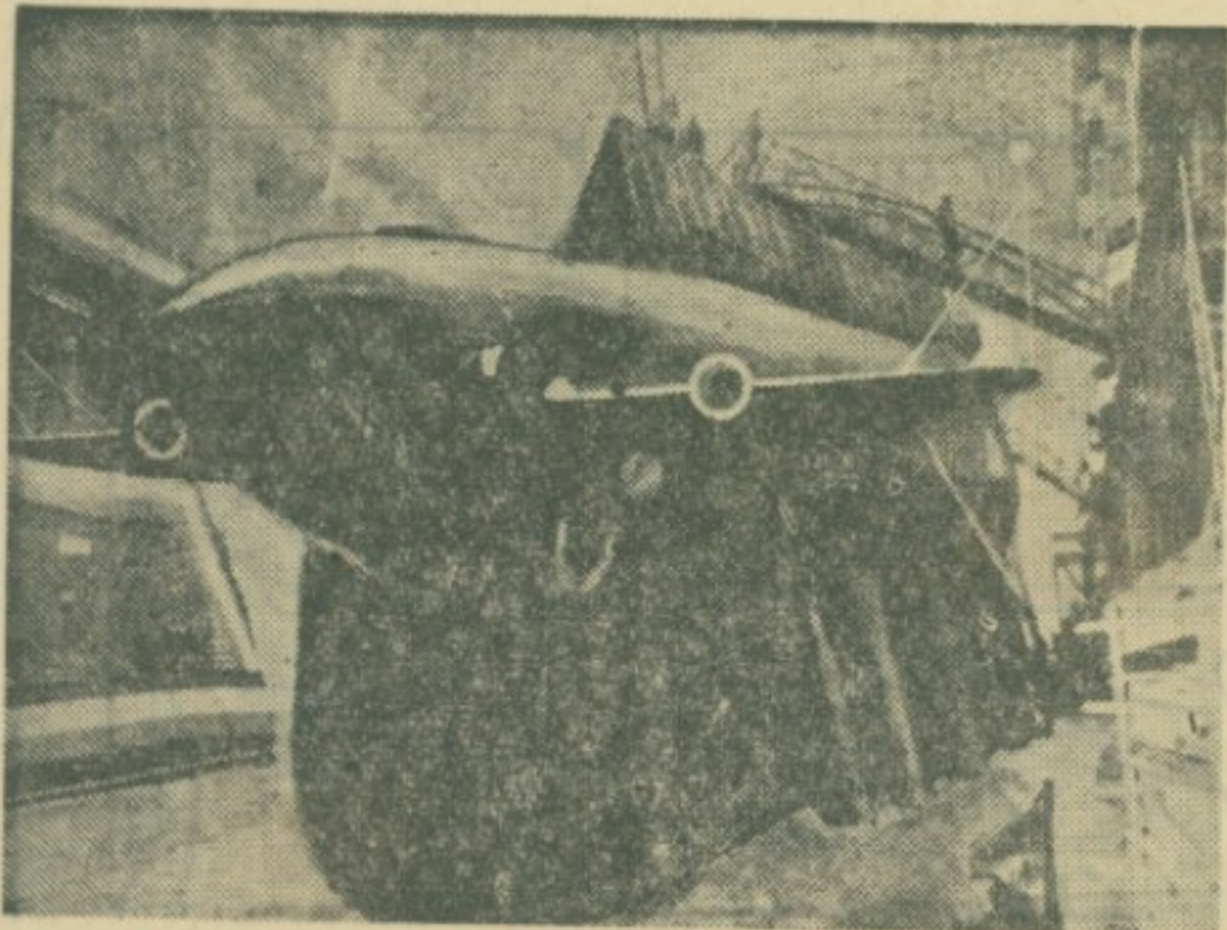
Тако се маја 1944. нашао међу 2.600 људи, који ће се придружити јединици под командом генерала Франка Мерила, за ослобођење Бурме.

Жестоке борбе за аеродром Миткина трајале су пуних 55 дана. Поред губитака у борбама, пустошила је дизентерија, малаарија и тропска грозница. У Роџеровој чети остало их је свега 23 од 232. У два наврата морали су да замењују настрадале официре. Роџер је издржао 25 дана.

А једном кад је командовао истуреном патролом са задатком да испита дунглу и бројно стање непријатеља, пред собом, у тустој шуми, виде како засветле неки метали предмет. Имао је утисак да му је неко истргао пушку. Тада га нешто дупи у груди и он паде.

Јапанци су се приближавали. Он се диже и с муком прескочи зид, по коме су прштали мени. Поточа и приђе извиђачима који су остали у животу. Било их је свега

ПОДМОРНИЦА-РИБА

Жимнот (Gymnote) је име једне рибе из јужноамеричких слатких вода, по изгледу слична жељуји и изванредне грађе костију — која паралише свој плен производњом електричне импулсе.

Француска подморница која је недавно пуштена у мо-

ре у Шербур добила је име рибе жимнот. Наоружана баллистичким ракетама типа Поларис, ова подморница је претеча француске подморнице на атомски погон које треба да се масовно граде тек око 1970. године.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) музички инструмент, 5) опера од Вердија, 9) град у Далмацији, познато морско купалиште, 10) холандске књижевник („Харлемске вештице“), 11) морска обала, 12) два слова, 13) врста инсекта, 15) перјун, 16) скраћеница једне америчке државе, 18) врста иловаче, 20) лео животињског тела, 22) енглески социјалиста-утописта (Томас), 24) познато летовалиште у Далмацији, на ушћу Крике, 26) превремен, 27) боја лица, 29) коњски покривач, 31) летовалиште код Опатије, 33) два иста сугласника, 35) угажена стаза у снегу, 37) два етуласника, 38) дуги времени периоди, 40) траг дивљачи, 42) морско купалиште на северном Јадрану, 43) главни град Гане, 44) град у Јордану.

Ускравно: 1) град у Данској, 2) летовалиште на Црногорском приморју, 3) и једна и друга, 4) река у Италији, 5) мушко име, 6) други, остали, 7) филмска звезда, 8) место у Египту, 14) морско купалиште на острву Брачу, 17) наша река, 19) врста органских хемијских једињења, 21) два слова, 23) америчка скраћеница за „све у реду“, 24) иницијали на-

1	2	3	4	5	6	7	8
9							
10				11			
12			13	14		15	
16	17		18	19			
	20	21		22	23		
	24			25			
26			27				28
	29	30		31	32		
33	34		35	36	37		
38	39			40	41		
42							
43				44			

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Горно, 2) ансамбл, 8) алам, 9) арес, 11) север, 13) топ, 14) ам, 15) Хар, 17) на, 18) со, 20) Бари, 22) аба, 24) Јод, 25) дуд, 26) ага, 28) Еве, 30) дло, 32) Гоч, 34) ат, 35) мат, 37) не, 38) рива, 40) Илок, 42) лук, 43) лов.

Ускравно: 1) гнев, 2) осмех, 3) ра, 4) Има, 5) обрт, 6) Алекса Шантић, 7) Леонид Деонов, 8) Аса, 10) Спа, 12) Раб, 16) гајде, 19) Об, 20) ро, 23) ада, 27) го, 29) вг, 30) дар, 31) ја, 33) чек, 35) мак, 36) тил, 39) Бу, 40) Ло.

ПЕДАЛАМА КРОЗ ВАЗДУХ

Награда од 5.000 фунти стерлинга и даље измиче научницима и снажним младим који покушавају да полете искључиво снагом својих мишића. У Канади, западној Аустралији, као и Великој Британији, они у овај подухват улажу огромне напоре.

Идеја о бесумном окретању педала да би се мала летелица са човеком одлепила од земље и полетела макар само на три метра од земље, можда неће одговорати укусу о идеалном начину забаве и разоноде. А ипак, лако је разумети занос који је захватио и већи број озбиљних људи. Ово настојање да летелица буде покренута и дигнута у ваздух снагом човечјих мишића има једну специјалну привлачност: то није само ствар силе и издржљивости, нити вештине, већ изнад свега питање пројекта и примамљиво веровање да се то може постићи уз сразмерно малу снагу, коју људско тело може да створи.

Ми данас знамо шта је све потребно да би се „нешто“ покренуло. Ако имамо извесну тежину и брзину, ми знамо потребну дужину крила да би то „нешто“ полетело са земље. То звучи веома просто, а у ствари постоје скоро бескрајне комбинације дужи-

Ново ручна алатка за скидање рђе

Једна британска фабрика изнела је на тржиште нову ручну алатку за скидање рђе са гвоздених плоча и конструкција пре него се премажу бојом, Сечиво алатке од тунгстеновог карбида има четири оштрице, које се могу употребљавати читавих 200 радних часова пре него што се цело сечиво замени.

ЛАК КОЈИ ТАМАНИ ИНСЕКТЕ

Једна британска фабрика хемикалија пустила је у продају нови безбојни лак који тамани све врсте инсеката који гамижу и скачу. Лак се наноси прскањем на површину сваког материјала, има дејство годину дана, а под повољним околностима чак и годину и по.

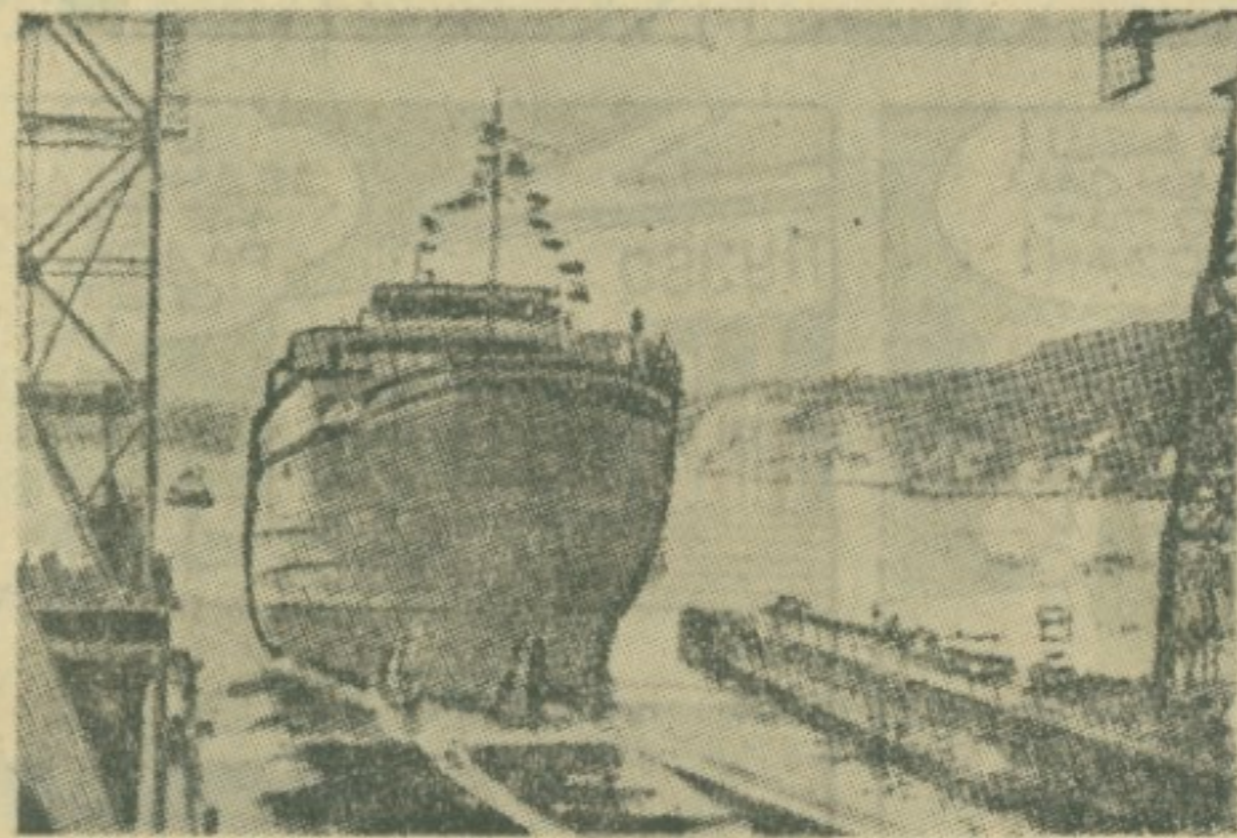
не као и дебљине крила. Поред тога постоје различити облици конструкције и знатна разноликост материјала од кога се летелица може начинити. То значи да, уколико се уштеди на тежини структуре, уштедеће се и на дужини крила, а тиме би можда требало да се савлада и нешто мањи терет. То је додуше све већ учињено.

Једна група студената са Саутемптоноског универзитета винула се не тако давно у ваздух и на летелици сопствене конструкције достигла око 3 метра висине. Нешто касније, друга група из Хатвилда, начинила је авион са педалама и летела 800 метара у једном правцу на 2 метра висине.

Може се поставити питање: „Зашто то чинити кад постоји много лакши начин“ Зашто да такву летелицу не повуче машина и пусти је да лети уз помоћ пилота који би одржавао само висину помоћу педала? Одговор је: примам-

љива награда од 5.000 фунти коју може да добије само онај ко буде летео једну миљу у облику осмице. У Британији постоје сада четири екипе које вредно раде на изради својих летелица. Првобитни саутемптоноски пројект преузео је колеџ природно-математичког факултета у Лондону.

Нико не пориче да правити осмицу летелицом у дужини једне миље није лак посао. За сада, изгледа, потребна је брзина од око 30 км/час! Летети једну миљу са обртом од 180 степени, значи бити у ваздуху нешто око 3 минута, у летелици од бар 120 килограма. Што се тиче покретачке снаге, најбоље што се може очекивати је отприлике једна и по коњска снага, па чак и она почиње да опада после првог минута летења. Пројект летелице и средства да се снага претвори у лет главне су компоненте. То је, у ствари, оно на чему сви раде у својим тајним радионицама.

„ВИКИНГ I“ И „II“

У очекивању тунела испод Ламанша морало се прибегнути засад фериботу. Норвешки бродоградитељ Ото Торесен ће ускоро увести нови брод под именом „Викинг I“ која ће од 11. маја за пет часова повезивати Шербур са Саутемптоном.

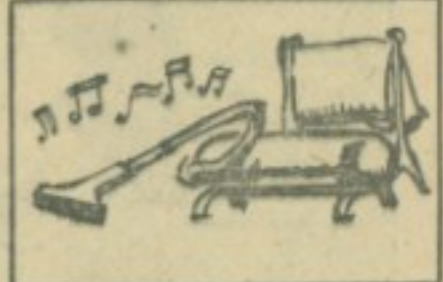
Овај брод-скела од 3.300 тона направљен је као прави „депни“ трансатлантски са стилизованим против љуљања, кабинама, лежајима, лифтом, салонима, рестораном. Бродом може да се превезе 800 путника и 180 возила.

То је први ферибот на каналу који омогућава аутоматизованим да укрцају своја возила на једном крају брода и да их у следећем пристаништу искрцају на другом крају, возећи у правој линији. Захваљујући овом систему „праве линије“ улазак у пристаниште је сведен на 1 час, а четврт часа је довољно да се укрца или искрца 180 возила.

Други брод ове врсте „Викинг II“, близнак првог, пустиће се у промет 20. јула ове године на линији Авр — Саутемптон.

Јесће ли већ чуш да...

...усисивач и машина за глачање пода цене део потребних инструмената у „Великој симфонији“

... најдужи мост у Европи, дугачак 5.022 метра биће отворен за саобраћај у Холандији 1966. године на ушћу реке Шелде. Мост ће имати 52 лука.

... Његош је са руског превода Гьедичева превео део првог поглавља Илијаде, све до 370. стиха.

...шимпанза има 32 зуба.

...један ураган ретке жетине задесио је 12. марта 1876. године северну Француску. Тада је више од половине кућа остало без кровова и димњака.

...Тексас није само познат по својим тучама и каубојским шеширима већ и по другим екзотичностима. У једном од његових градова, Дересију, од 1.800 становника, назване су

две главне улице: „Улица ова“ и „Улица она“.

... прве ручно плете не чарапе направиле је Енглес Вилем Ли 1589. године, а већ 1611. године је конструисао машину за плетење. Неки Колбер заинтересован овим, послао је своје људе да виде ову машину и године 1656. у једном париском предузећу је исплетена прва серија машинских чарапа.

...један кинески новинар је у свом чланку овако 1895. године описао бицикл: „То је мала

гвоздена мазга која се води за уши а покреће се кад се ногама удара у стомак“.

... за дванаест месеци 100 хиљада сугестија за побољшање производње дали су службеници једне британске фирме... својој дирекцији. То значи стиже једна сугестија сваких 90 минута.

... да би се утврдило порекло једног слона довољно је да се погле-

дају његове уши: афрички има врло велике уши док његов азијски рођак има знатно мање.

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

НАПРАВИ САМ

Шта све можемо начинити од коцкастог ћебета?

Ево неколико предлога како да од коцкастог ћебета направите прекривач за ваш кревет, табурет или ортач кад у кревету учите или читате.

Најједноставнији начин је да ћебе добро затегнете преко кревета или кауча, а ако сте вештији њиме можете да прекријете душек, пажљиво му направите ивице и ушчије са доње стране. Као украс додајте још леко једнобојно јастуче, али наравно да се слаже са неком од изразитих боја на ћебету.

Ако код куће имате више старих јастучића исте величине поређајте их једно на друго, прекријте их целим, или једним делом ћебета ако је оно веће. Пазице на ивице, и ушчије са доње

стране, тако да личи на табурет који вам може згодно послужити и као седиште за гледање телевизије.

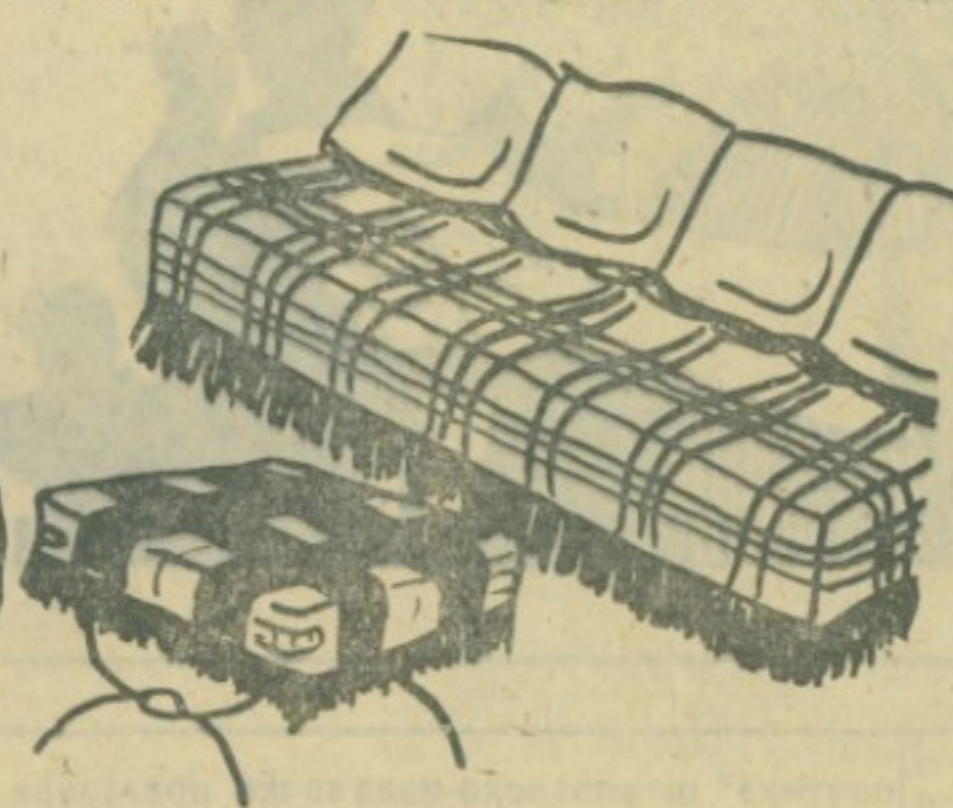
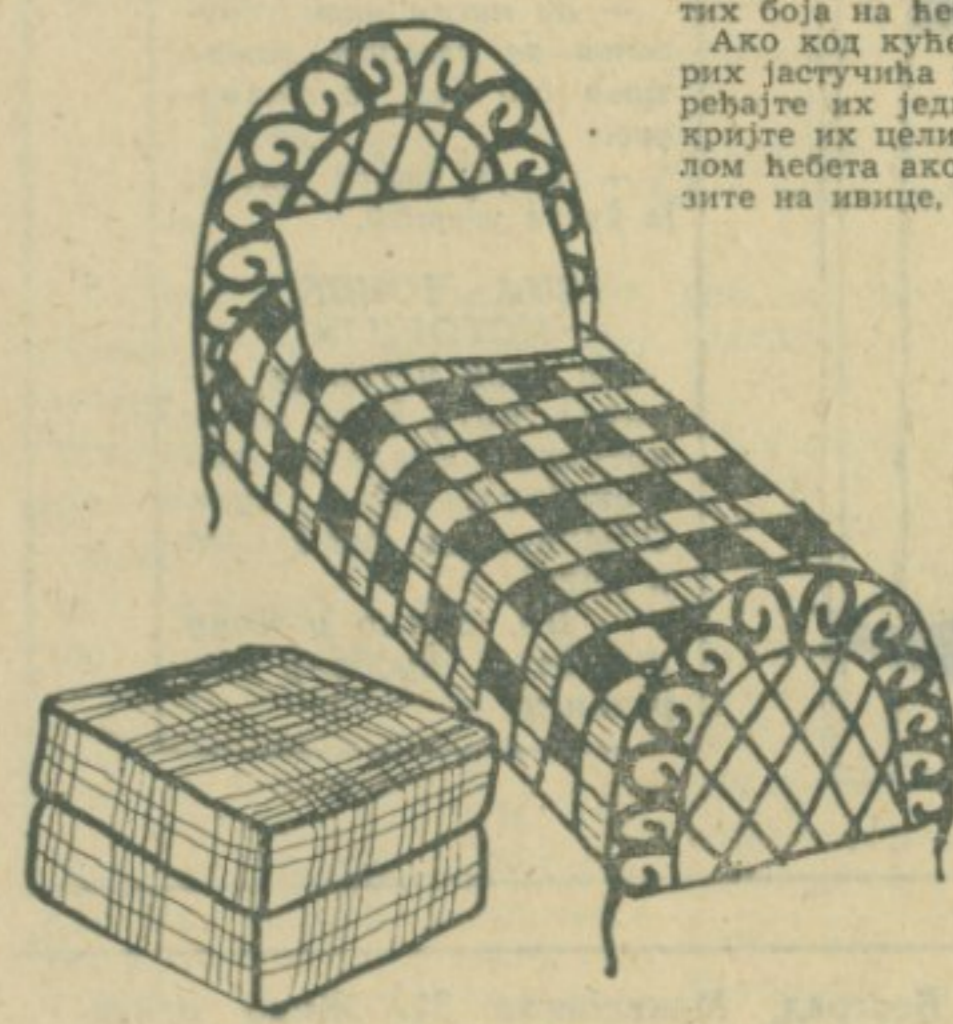
Ако имате у кући неки мали сточић чија табла није сасвим очувана, можете и њу такође прекрити. По доњој ивици пришијте ресе а углове саставите помоћу пришивених једнобојних трака.

Можете и од обичног дивана или отомана добити симпатичан лежај ако га превучете коцкастим ћебетом. По доњим ивицама пришијете ресе, а уза зад станице четири једнобојна јастучета.

Од ћебета можете направити и ортач-лизезу. Потребно је изра-зати квадрат од 80—90 см. У цен-

тру исечите један круг са пречником од 9—10 см, што ће послужити као изрез око врата. Пресвијте део квадрата на перо и од центра до једног врха расеците (као на слици а). Део ор-

тач обичните везом у једној бојни, а ако вам је лакше можете пришијти и траку у тамнијој боји. На ивицу изреза око врата са унутрашње стране пришијте копчу и лизеза је готова.

Ква-Ква!

Увештује Паја Патак

СЛИЧНИ РАЗЛОЗИ

Срели се Паја Патак и један његов пријатељ истраживач и најдубој прашци. Именаћен сусретом Пајин пријатељ рече:

— Дошао сам овде да бих пронашао једно старо индијанско племе.

— А ја сам дошао — рече Паја — зато што су моји сестрићи почели да уче да свирају на клавири.

КАКО ДА НЕ

Паја Патак отворио цвећарску радњу. Једног дана кад му је посао био изузетно слаб једна муштерија затражи лале. Паја јој направи букет а она рече:

— Надам се да сте их ставили са кореном.

— Како да не, — одговори Паја — за 500 динара добићете лале, коренове, банту у којој оне расту и цео град у коме се банта налази.

ПРАВИ РАЗЛОГ

Шила и Шубукле се посвађали и Шубукле каже:

— Да нисам члан удружења за заштиту животиња сад бих те онамарио.

— А ја пошто нисам, ја ћу те ударити.

ЗНА "ЧОВЕК" ИСТОРИЈУ

На часу историје учитељ пита њаке ко је потукао Енглезе код Фонтеноа? Сви ћуте. Одједном се диже Раја и пита:

— Не знамо у чему мислите: фудбалу или разбију.